

Podsumowanie przebiegu strategicznej oceny oddziaływania
na środowisko
„Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego
na lata 2011-2014”

zawierające uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych, a także informację, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko, opinie właściwych organów, zgłoszone uwagi i wnioski, wyniki postępowania transgranicznego oraz propozycje dotyczące metod i częstotliwości monitoringu.

SPIS TREŚCI

1	WSTĘP	3
2	RAMOWY PRZEBIEG STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO.....	3
2.1	Uzgodnienie stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie.	3
2.2	Sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko.	4
2.3	Uzyskanie wymaganych opinii.	4
2.4	Zapewnienie udziału społeczeństwa w opiniowaniu.	4
3	PODSUMOWANIE I WNIOSKI Z PRZEBIEGU POSTĘPOWANIA W SPRAWIE STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO.....	4
3.1	Ustalania zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko	4
3.2	Zgłoszone uwagi i wnioski.....	5
3.3	Wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko .	5
3.4	Propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu	5
3.5	Uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych.	5

Tabela 1. Zestawienie uwag nadesłanych w trakcie konsultacji społecznych oraz opiniowania projektu *Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2011-2014* oraz Prognozy oddziaływania na środowisko.

Tabela 2. Zestawienie wskaźników stanu środowiska.

1 WSTĘP

Podstawę prawną do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko stanowią dyrektywa nr 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko oraz ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.).

Zgodnie z art. 3 pkt 14 ww. ustawy strategiczna ocena oddziaływania na środowisko to postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji polityk, strategii, planów lub programów. Ocena ta obejmuje:

- 1) uzgodnienie stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko,
- 2) sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko,
- 3) uzyskanie wymaganych opinii,
- 4) zapewnienie udziału społeczeństwa w postępowaniu.

Zgodnie z art. 55 ust. 3 ww. ustawy do przyjętego dokumentu załącza się pisemne podsumowanie zawierające uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych, a także informację, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione:

- 1) ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko;
- 2) opinie właściwych organów (Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego);
- 3) zgłoszone uwagi i wnioski;
- 4) wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko, jeżeli zostało przeprowadzone;
- 5) propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu.

Przedmiotem oceny oddziaływania na środowisko jest projekt dokumentu: Program Ochrony Środowiska Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2011-2014. Program obejmuje działania województwa na najbliższe lata 2011-2014. Dokument został sporządzony w 2011 roku jako realizacja obowiązku wynikającego z zapisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.).

2 RAMOWY PRZEBIEG STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Postępowanie w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko przebiegało w czterech etapach:

- uzgodnienie stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko,
- sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko,
- uzyskanie wymaganych opinii,
- zapewnienie udziału społeczeństwa w postępowaniu.

2.1 Uzgodnienie stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie.

W dniu 04 maja 2011 r. Zarząd Województwa Podlaskiego wystąpił do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku oraz do Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku o uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji zawartych

w prognozie oddziaływania na środowisko. Oba organy uzgodniły sporządzenie prognozy w pełnym zakresie przewidzianym ustawą.

2.2 Sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko.

W czerwcu 2011 r. przystąpiono do opracowania wymaganej przez ww. ustawę Prognozy oddziaływania na środowisko „Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2011-2014”.

2.3 Uzyskanie wymaganych opinii.

Zgodnie z art. 54. ust. 1 ww. ustawy Zarząd Województwa Podlaskiego w dniu 26 lipca 2011 r. przekazał projekt „Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2011-2014”, wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, do zaopiniowania przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku. Zgodnie z ustawą ww. organy wydają opinię w terminie 30 dni od dnia otrzymania wniosku o wydanie opinii.

W dniu 29 sierpnia 2011 r. projekt został zaopiniowany pozytywnie (z uwagami) przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku. Uwagi wraz ze sposobem ich uwzględnienia przedstawiono w Tabeli nr 1.

W dniu 16 sierpnia 2011 r. projekt został zaopiniowany pozytywnie (bez uwag) przez Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku.

2.4 Zapewnienie udziału społeczeństwa w opiniowaniu.

Zgodnie z art. 54 ust. 2 Zarząd Województwa Podlaskiego zapewnił możliwość udziału społeczeństwa w opracowywaniu dokumentów powiadamiając społeczeństwo poprzez zamieszczenie w dniu 25 lipca 2011 r. ogłoszenia na stronie internetowej Urzędu (www.wrotapodlasia.pl), w Biuletynie Informacji Publicznej Województwa Podlaskiego, na tablicy ogłoszeń w siedzibie Urzędu oraz w prasie lokalnej. W informacji o skierowaniu ww. dokumentów do konsultacji społecznych wskazano na możliwość składania uwag i wniosków w formie pisemnej, za pośrednictwem poczty elektronicznej lub ustnie w siedzibie Urzędu, przez okres 21 dni od daty podania obwieszczenia do publicznej wiadomości.

Podczas konsultacji była możliwość zapoznania się z projektami dokumentów w wersji elektronicznej zamieszczonymi na stronie internetowej Urzędu www.wrotapodlasia.pl oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Województwa Podlaskiego, natomiast wersje papierowe dostępne były w siedzibie Urzędu w godzinach pracy.

Poza ustawowymi procedurami przygotowania „Programu...”, w dniu 12 maja 2011 r. zwrócono się do instytucji związanych z szeroko rozumianą ochroną środowiska, z prośbą o wytypowanie przedstawiciela do prac Zespołu Konsultacyjnego ds. „Programu...”. W dniu 28 czerwca 2011 r. odbyło się posiedzenie ww. Zespołu, na którym zaprezentowano projekt „Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2011-2014”. W toku dyskusji pojawiły się uwagi i wnioski do dokumentu, które zostały uwzględnione w dalszych pracach nad projektem.

3 PODSUMOWANIE I WNIOSKI Z PRZEBIEGU POSTĘPOWANIA W SPRAWIE STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

3.1 Ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko

W prognozie przedstawiono informacje o zawartości Programu Ochrony Środowiska oraz przedstawiono uwarunkowania ochrony środowiska wynikające z dokumentów strategicznych wyższego szczebla. Stwierdzono zgodność dokumentu z celami i kierunkami innych strategii. W wyniku analizy i oceny istniejącego stanu środowiska zidentyfikowano istniejące problemy środowiskowe, istotne z punktu widzenia opracowywanej aktualizacji. Wskazano, że odstąpienie od wdrażania zapisów przedmiotowych dokumentów oznaczać będzie niezrealizowanie strategicznych celów ochrony środowiska. Brak realizacji „Programu...” przyczynić się będzie do utrwalania oraz występowania negatywnych tendencji w środowisku.

W ramach prognozy dokonano analizy i oceny znaczących oddziaływań na środowisko. Oceną objęto przede wszystkim takie elementy środowiska jak: ludzie, zwierzęta, rośliny, różnorodność biologiczna, woda, powietrze, powierzchnia ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne i zabytki. Zidentyfikowano oddziaływania na środowisko poszczególnych zadań w odniesieniu do ww. aspektów. Przedstawiono je w formie matrycy pozwalającej na łatwą identyfikację aspektów środowiskowych. Sumaryczna analiza oddziaływań wykazała, że realizacja działań wynikających z Programu będzie miała zdecydowanie pro – środowiskowe oddziaływanie. Realizacja „Programu...” nie przewiduje skutków czy oddziaływań środowiskowych wymagających przeprowadzenia kompensacji przyrodniczej, w związku z czym nie przewidziano podjęcia takich działań.

3.2 Zgłoszone uwagi i wnioski

Uwagi i wnioski zgłoszone w związku z udziałem społeczeństwa oraz w toku opiniowania przez uprawnione organy, wraz ze sposobem ich uwzględnienia, zamieszczono w Tabeli nr 1.

3.3 Wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko

Realizacja „Programu...” nie wywoła oddziaływań środowiskowych o charakterze transgranicznym, w związku z czym nie przeprowadzono transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko.

3.4 Propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu

W projekcie Programu wskazano propozycje wskaźników efektywności „Programu...”, które pozwolą ocenić zmiany w środowisku, które nastąpią w wyniku realizacji zaplanowanych działań. W związku z powyższym odstąpiono od określania dodatkowego monitoringu skutków realizacji dokumentu. Zestawienie wskaźników monitoringu zamieszczono w Tabeli nr 2.

3.5 Uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych.

Przeprowadzona analiza oraz wynikająca z niej ocena zapisów „Programu...” pozwala na stwierdzenie, że generalnie realizacja zapisów ww. dokumentu spowoduje poprawę stanu środowiska. Równolegle wpłynie ona na ograniczenie zużywania zasobów środowiskowych, przy jednoczesnym zachowaniu warunków do harmonijnego wzrostu gospodarczego pozwalającego na pokrycie potrzeb województwa i jego mieszkańców.

Realizacja zapisów Programu Ochrony Środowiska przyczyni się do:

- 1) usprawnienia systemu zarządzania środowiskiem,
- 2) poprawy jakości powietrza,
- 3) poprawy jakości wód, w szczególności stanowiących źródło zaopatrzenia ludności w wodę pitną,

- 4) ograniczenia uciążliwości dla środowiska,
- 5) zwiększenia ochrony walorów przyrodniczych i krajobrazowych,
- 6) zapewnienia bezpieczeństwa powodziowego przy zachowaniu bioróżnorodności dolin rzecznych,
- 7) zwiększenia ochrony ludności przed oddziaływaniem źródeł promieniowania elektromagnetycznego,
- 8) minimalizacji prawdopodobieństwa wystąpienia i skutków wydarzeń nadzwyczajnych, takich jak awarie przemysłowe.

Tabela 2. Zestawienie uwag nadesłanych w trakcie konsultacji społecznych oraz opiniowania projektu Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2011-2014 oraz Prognozy oddziaływania na środowisko

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
1	anonym	Na stronach GUS są dostępne dane za rok 2010 warto może więc uaktualnić, podane w opisie dane pochodzące z roku 2009 (rozdz. 2.1.).	-	Uwagi nie uwzględniono ponieważ dokument sporządzono w oparciu o dane dostępne do dnia 22.06.2011 r., tj. za 2009 r.
2	anonym	Wykonawca podaje że w Podlaskiem jest 25 gmin miejsko - wiejskich natomiast jest ich 26; 80 gmin wiejskich a jest ich 79 (rozdz. 2.1.).	+	Uwaga uwzględniona.
3	anonym	Stopień lesistości wg GUS wynosi 30,5% a nie 30,4% (rozdz. 2.1.).	-	Uwaga nie uwzględniona. Dane przyjęto według stanu na 2009 r.
4	anonym	Wg Centrum Statystyki Kolejowych gęstość linii kolejowych wynosi na Podlasiu 4,1km / 100km ² (rozdz. 2.2.).	-	Uwagi nie uwzględniono, ponieważ dokument sporządzono w oparciu o dane dostępne do dnia 22.06.2011 r., tj. za 2009 r.
5	anonym	Przy opisie Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych warto napisać o jego aktualizacji na rok 2010 i jak to wpłynęło na województwo podlaskie, tj. jakie zaszły zmiany w stosunku do poprzedniej wersji z 2009 i wcześniejszych (rozdz. 2.4.1.).	+	Uwaga uwzględniona. Wprowadzono ogólne zapisy dotyczące aktualizacji KPOSK 2009 i 2010 w pkt 2.4.1. Dokumenty krajowe.
6	anonym	Zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego podano dane z roku 2009, a dostępne są dane za rok 2010 warto może więc nanieść niewielką korektę (rozdz. 3.1.).	+/-	Uwaga uwzględniona częściowo (dane GUS dotyczą 2009 r., natomiast WIOŚ – 2010 r.).
7	anonym	Tabela 5 obiekty i obszary prawnie chronione woj. podlaskiego. warto by uzupełnić ich powierzchnię (dodatkową kolumnę dane można pozyskać z GUS 2010 r.), podane są tylko obiekty w sztukach.	-	Uwaga nie uwzględniona. W dokumencie wskazano formy ochrony przyrody w wystarczającym stopniu uszczegółowienia, więcej informacji podając przy tych najcenniejszych, tj. parkach narodowych. W rozdziale są liczne odesłania do źródeł danych, gdzie każdy zainteresowany może pozyskać dodatkowe informacje.
8	anonym	Ochrona przed hałasem, w 2010 roku GDDKiA prowadziła generalne pomiary ruchu podano SDR warto by było wspomnieć o odcinkach dróg najbardziej obciążonych ruchem podać te odcinki dróg . Dane są ogólnodostępne. (rozdz. 3.5.).	+	Uwaga uwzględniona.
9	anonym	Odnawialne źródła energii wg mnie ten problem jest za mało rozpoznany nie wspomniano o tym że na terenie Podlasia istnieje 25 instalacji produkujących energię elektryczną z odnawialnych źródeł energii. Jest to m.in. wykorzystanie do produkcji energii elektrycznej: - biogazu z oczyszczalni ścieków 3 instalacje (BGO) - biogazu składowiskowego 1 instalacja (BGS) - z biomasy mieszanej 1 instalacja (BMM) - elektrownia wiatrowa na lądzie 8 instalacji (WIL)	+	Uwaga uwzględniona. Uzupełniono dokument o wskazane instalacje.

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
		- elektrownia wodna przepływowa do 0.3 MW (WOA) Instalacje te znajdują się w powiatach: wysokomazowieckim 1 szt WOA moc 0,16 hajnowskim 1 szt WOA moc 0,166 białostockim 1 szt BGS 0,7; 1 szt WIL 0,6; 2 szt WOA 0,066 Białystok 1 szt BGO 1,532; 1 szt BMM 88,149 Łomża 1 szt BGO 0,18 augustowski 3 szt WOA 0,341 Suwałki 1 szt BGO 0,360 suwalski 7 szt WIL 77,649; 3 szt WOA 0,075 Moim zdaniem należy to jak najszybciej uzupełnić, nie jesteśmy w końcu zaściankiem w którym nic się nie dzieje w zakresie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych. Można również opisać jakie źródło (oze) jest na naszym terenie najbardziej opłacalne. Z zakładu energetycznego można pozyskać informacje o tym jaki procent w produkcji energii stanowią OZE i z jakich źródeł (woda , wiatr słońce) pochodzą z rozpisanyimi procentami. Informacje te są ogólnodostępne i bezpłatne (rozdz. 3.7.).		
10	anonim	Eksploatacja surowców mineralnych na stronie PIG (Państwowego Instytutu Geologicznego) dostępny jest Bilans Zasobów Kopalni i Wód podziemnych stan na 31.12.2010 warto moim zdaniem nanieść korekty. Wykonawca POŚ posłużył się danym z 2009 roku. a skoro są nowsze to warto je wykorzystać (rozdz. 3.9.2.).	-	Uwagi nie uwzględniono, ponieważ dokument sporządzono w oparciu o dane dostępne do dnia 22.06.2011 r.
11	anonim	Moim zdaniem warto by było również wspomnieć o projekcie Polityki wodnej państwa do roku 2030 dostępnej na stronie KZGW. wprowadza ona bowiem szereg zmian w zarządzaniu wodami.	-	Nie uwzględniono. W rozdz. 2.4.1 - dokumenty krajowe - uwzględniono Politykę Wodną Państwa.
12	anonim	Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym dodałbym że obecnie na Podlasiu zlokalizowanych jest 1077 masztów telefonii komórkowej (stan na 11.07.2011 r.) – rozdz. 3.6.	-	Nie uwzględniono. Dokument sporządzono wg stanu na dzień 22.06.2011 r., nie ma konieczności podawania tak dokładnych danych.
13	PPUH „Czyścioch” Sp. z o.o.	1. W programie (karta 57) założono istnienie na terenie województwa podlaskiego jedynie 4 sortowni (gminy: Juchnowiec Kościelny, Suwałki, Białystok i Jaświły). Pominięto natomiast aktualnie realizowane instalacje regionalne w miejscowości Studzianki oraz w miejscowości Augustowo. Uważamy, że jest to nieprawidłowe, gdyż fałszuje rzeczywisty obraz sytuacji oraz skutkować może podejmowaniem w przyszłości błędnych decyzji, opartych o nieaktualne przesłanki. 14Postulujemy wprowadzenie do programu wyczerpującej informacji o	-	Uwaga nieuwzględniona. Analiza realizowanych i planowanych instalacji zagospodarowania odpadów będzie zawarta w najbliższej aktualizacji Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami. W Programie wykazane są jedynie istniejące i eksploatowane instalacje wg stanu na dzień 31.12.2010r.

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
		realizowanych instalacjach regionalnych z uwzględnieniem ich programu działania oraz przewidywanego terminu uruchomienia (rozdz. 3.3.).		
14	PPUH „Czyścioch” Sp. z o.o.	Wprowadzone ostatnio bardzo istotne zmiany do ustawy o utrzymaniu porządku i czystości w gminach oraz szeregu innych ustaw nakazują uaktualnić obowiązujące Wojewódzkie Plany Gospodarki Odpadami w terminie do 30.06.2012r. W naszej ocenie Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2011-2014 powinien uwzględniać postanowienia uaktualnionego WPGO. Zatem w pierwszej kolejności aktualizacja WPGO, a dopiero po tym opracowanie Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego.	-	Uwagi nie uwzględniono, ponieważ dokument sporządzono w oparciu o dane dostępne do dnia 22.06.2011 r. Opracowanie Programu Ochrony Środowiska w bieżącym roku jest realizacją ustawowego obowiązku.
15	Stowarzyszenie Pracownia na rzecz Wszystkich Istot Oddział Podlaski Stowarzyszenie Ptaki Polskie	Do rozdz. 3.4.2.: Skoro poruszana jest kwestia zagrożeń dla lasów to zostało pominięte jedno z głównych, jeśli nie najważniejsze zagrożenie dla lasów w postaci często rabunkowego pozyskania drewna oraz gospodarki leśnej nie uwzględniającej: 1) postulatów społecznych, 2) wymogów wynikających z przepisów o ochronie gatunkowej, zwłaszcza Dyrektyw UE; 3) wymagań i zaleceń ochronnych siedlisk przyrodniczych oraz występujących w lasach woj. podlaskiego zagrożonych gatunków, np. dzięcioł białostrzygi i trójpalczasty, bogatek wspaniałe, zgniotek cynobrowy, ponurek Schneidera i wiele innych (Podręczniki ochrony siedlisk i gatunków. Ministerstwo Środowiska 2004); Do niedawna nawet w rezerwach Puszczy Knyszyńskiej i Białowieskiej pozyskiwano tysiące metrów sześciennych drewna, co zaburzyło ich naturalny charakter oraz przyczyniło się do zubożenia ich bioróżnorodności biologicznej; - w ekosystemach leśnych o dużym stopniu naturalności kornik drukarz nie stanowi zagrożenia. Jest wręcz uważany za gatunek kluczowy dla przetrwania najcenniejszych leśnych gatunków (Gutowski 2004, Gutowski 2011).	+/-	Uwaga częściowo uwzględniona. W rozdz. 3.4.2. dodano zdanie: "Kwestią kontrowersyjną jest sposób prowadzenia gospodarki leśnej na terenie Puszczy Białowieskiej, który według opinii wielu przedstawicieli świata nauki i organizacji pozarządowych przyczynia się do spadku bioróżnorodności na tym obszarze." W województwie występuje wiele konfliktów ekologicznych, które dotąd nie zostały rozwiązane i nie mogą być rozwiązane poprzez proste zapisy w POŚ. Dlatego w planie operacyjnym ujęto cele i zadania związane z identyfikacją tych konfliktów oraz ich rozwiązywaniem.

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
16	Stowarzyszenie Pracownia na rzecz Wszystkich Istot Oddział Podlaski Stowarzyszenie Ptaki Polskie	Do rozdz. 3.4.4.: Nie uwzględniono negatywnych tendencji jakie zachodzą w ekosystemach leśnych na skutek niewłaściwie prowadzonej gospodarki leśnej, zwłaszcza przekształcania i zubażania ekosystemu najcenniejszego lasu na niżu Europejskim – Puszczy Białowieskiej (Bobiec 1998; Wesołowski 2004; Wałankiewicz i inni 2010; Gutowski 2010; Zieliński 2010; Gutowski 2011).	+/-	Uwzględniono częściowo w rozdz. 3.4.2.
17	Stowarzyszenie Pracownia na rzecz Wszystkich Istot Oddział Podlaski Stowarzyszenie Ptaki Polskie	Do rozdz. 3.4.5.: Nie jest zgodne z prawdą stwierdzenie, że „Dobry jest również stan lasów poza obszarami chronionymi ze względu na znaczne oddalenie od źródeł emisji przemysłowych”. Źródła emisji nie jest jedynym zagrożeniem dla lasów. W woj. podlaskim kluczowym zagrożeniem dla lasów, zwłaszcza Puszczy Białowieskiej jest gospodarka leśna. Stan lasów należy rozumieć nie tylko jako stan drzewostanu, ale również stan bioróżnorodności, typowych dla naturalnego lasu najcenniejszych gatunków fauny i flory, których populacje zwłaszcza w Puszczy Białowieskiej ulegają zniszczeniu i wykazują tendencje spadkowe na skutek prowadzonej gospodarki leśnej (Wałankiewicz i inni 2010; Zieliński 2010). W tym punkcie należy uwzględnić informacje, że nadleśnictwa Puszczy Białowieskiej są nielicznymi w kraju, które nie posiadają ekologicznego certyfikatu dobrej gospodarki leśnej FSC ze względu na problemy z ochroną przyrody, natomiast w 2007 Białowieski Park Narodowy utracił prestiżowy dyplom obszarów chronionych nadawany przez Radę Europy. Jednym z dwóch głównych powodów były wycinki drzewostanów ponad stuletnich w Puszczy Białowieskiej. Należy dodać: Aby nie utracić najcenniejszych walorów przyrodniczych Podlasia należy dążyć do powiększenia Białowieskiego PN, co umożliwi realizację takich dokumentów, jak: „Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016” czy „Krajowa strategia ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Programem działań na lata 2007-2013”.	+/-	Uwzględniono częściowo w rozdz. 3.4.2. Jako zagrożenie lasów wskazuje się m.in. pożary, zagrożenia antropogeniczne (zanieczyszczenia powietrza oraz zaśmiecanie), choroby powodowane przez szkodniki. POŚ prezentuje realne źródła zagrożenia, natomiast zasady prowadzenia gospodarki leśnej są ściśle określone, a kwestia właściwego ich egzekwowania nie jest przedmiotem tego opracowania. Odnosnie powiększenia Białowieskiego PN: Inicjowanie nowych form ochrony przyrody oraz zwiększanie powierzchni obszarów chronionych zostało już ujęte w zadaniu: - Waloryzacja przyrodnicza i opracowanie optymalnego systemu obszarów chronionych województwa z uwzględnieniem koncepcji sieci ECONET, danych systemu CORINE Biotopes oraz wyników inwentaryzacji przyrodniczej.
18	Stowarzyszenie Pracownia na rzecz Wszystkich Istot Oddział Podlaski Stowarzyszenie Ptaki Polskie	Do rozdz. 6: Po raz kolejny pominięto niewłaściwie prowadzoną gospodarkę leśną, która stanowi kluczowe zagrożenie dla bioróżnorodności ekosystemów leśnych województwa podlaskiego, a zwłaszcza najcenniejszego lasu na niżu Europy – Puszczy Białowieskiej, gdzie wycinane są pozostałości lasów naturalnych (Wesołowski 2005), oraz niszczone są najcenniejsze gatunki rodzimej fauny, oraz ich	+/-	Uwzględniono częściowo w rozdz. 3.4.2.

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
		siedliska (Walankiewicz 2010; Zieliński 2010).		
19	Stowarzyszenie Pracownia na rzecz Wszystkich Istot Oddział Podlaski Stowarzyszenie Ptaki Polskie	Do rozdz. 7: Problemowi Priorytet Ochrona przyrody i krajobrazu (OP) nadano ostatnią kategorię priorytetu, podczas gdy powinna to być kategoria I a na pewno II; - Tabela 19 przedstawia Identyfikację i ocenę problemów środowiskowych województwa śląskiego, podczas gdy dokument dotyczy Województwa Podlaskiego.	+	Uwzględniono – ochrona przyrody i krajobrazu została przypisana do II priorytetu. Poprawiono nazwę województwa.
20	Stowarzyszenie Pracownia na rzecz Wszystkich Istot Oddział Podlaski Stowarzyszenie Ptaki Polskie	Harmonogram realizacji zadań koordynowanych, Priorytet Ochrona przyrody i krajobrazu, Cel operacyjny (krótkoterminowy) OP3: Zachowanie lub odtworzenie właściwej struktury i stanu ekosystemów i siedlisk Ad. Wzbogacanie składu gatunkowego sztucznych odnowień leśnych w kierunku zgodności z siedliskiem – powinno być z wyłączeniem pozostałości lasów naturalnych, ponieważ w praktyce w Puszczy Białowieskiej często stanowi to pretekst do wycinania pozostałości lasów o charakterze naturalnym. Brakuje takich podpunktów jak: - wyłączenie z gospodarowania pozostałości lasów naturalnych stanowiących refugia gatunków puszczańskich, zwłaszcza Puszczy Białowieskiej zgodnie z oczekiwaniami środowisk, instytucji naukowych, społeczeństwa i organizacji pozarządowych - egzekwowanie zaleceń ochronnych gatunków leśnych oraz przepisów o ochronie gatunkowej w trakcie pozyskania drewna z lasów o dużej wartości przyrodniczej; - inicjowanie nowych form ochrony oraz zwiększanie powierzchni obszarów chronionych, zwłaszcza rezerwatów przyrody; parków narodowych.	+/-	Uwzględniono częściowo. 1. Uwaga nt. wzbogacania składu gatunkowego sztucznych odnowień leśnych w kierunku zgodności z siedliskiem jest niejasna - skoro w zadaniu zapisano, że wzbogacanie dotyczy sztucznych odnowień, to logicznym jest, że nie dotyczy to lasów naturalnych, które z zasady są zgodne z siedliskiem. 2. Konieczność przestrzegania prawa nie jest kwestią do zapisywania w POŚ. 3. Inicjowanie nowych form ochrony przyrody oraz zwiększanie powierzchni obszarów chronionych zostało już ujęte w zadaniu: - Waloryzacja przyrodnicza i opracowanie optymalnego systemu obszarów chronionych województwa z uwzględnieniem koncepcji sieci ECONET, danych systemu CORINE Biotopes oraz wyników inwentaryzacji przyrodniczej.
21	Stowarzyszenie Pracownia na rzecz Wszystkich Istot Oddział Podlaski	Uwagi do Prognozy oddziaływania na środowisko: <u>Rozdz. 4.2.:</u> 1. ochrona przyrody i krajobrazu - pominięto ocenę stanu siedlisk leśnych, zwłaszcza ocenę stanu najcenniejszego lasu na niżu Europy – Puszczy Białowieskiej oraz zagrożenia wynikające z niewłaściwie prowadzonej gospodarki leśnej, która stanowi kluczowe zagrożenie dla bioróżnorodności ekosystemów leśnych województwa podlaskiego, a zwłaszcza Puszczy Białowieskiej, gdzie wycinane są pozostałości lasów naturalnych (Bobiec 1998; Wesołowski 2006), oraz niszczone są najcenniejsze gatunki rodzimej fauny, oraz ich siedliska (Kalankiewicz 2010, Zieliński 2010;viii).	-	Uwaga do rozdz. 4.2. nieuwzględniona. W województwie występuje wiele konfliktów ekologicznych, które dotąd nie zostały rozwiązane i nie mogą być rozwiązane poprzez proste zapisy w POŚ. Dlatego w planie operacyjnym ujęto cele i zadania związane z identyfikacją tych konfliktów oraz ich rozwiązywaniem. Uwaga do rozdz. 5 nieuwzględniona: - Proponowany zapis dot. Puszczy Białowieskiej wpisuje się w treść istniejącego sformułowania. Uwagi do rozdz. 7 nieuwzględnione: - Uwaga nt. wzbogacania składu gatunkowego sztucznych odnowień

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia
		<p>2. Ad. Białowieskiego PN – pominięto fakt, iż podejmowane są przez kolejnych ministrów środowiska kończące się fiaskiem próby powiększenia Białowieskiego PN co sprzyja dalszej degradacji Puszczy oraz uniemożliwia realizację m.in. krajowej polityki ekologicznej, zapisanej w strategicznych dokumentach, takich jak: „Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016” czy „Krajowa strategia ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Programem działań na lata 2007 – 2013”.</p> <p>3. Lasy - źródła emisji nie są jedynym zagrożeniem dla lasów. W woj. podlaskim kluczowym zagrożeniem dla lasów, zwłaszcza Puszczy Białowieskiej jest gospodarka leśna. Stan lasów należy rozumieć nie tylko jak stan drzewostanu, ale również jako stan bioróżnorodności, najcenniejszych gatunków fauny i flory typowych dla lasu, których populacje zwłaszcza w Puszczy Białowieskiej ulegają zniszczeniu i wykazują tendencje spadkowe na skutek prowadzonej gospodarki leśnej (Kalankiewicz i inni 2010; Zieliński 2010; viii). w ekosystemach leśnych o dużym stopniu naturalności kornik drukarz nie stanowi zagrożenia. Jest wręcz uważany za gatunek kluczowy dla przetrwania najcenniejszych leśnych gatunków (Gutowski 2004; Gutowski 2011). <u>Rozdz. 5</u> – należy uzupełnić o: <i>Aby nie utracić cennych walorów przyrodniczych Podlasia należy dążyć do realizacji starań resortu środowiska zmierzających do powiększenia parku narodowego na obszarze najcenniejszego kompleksu leśnego niżu Europy – Puszczy Białowieskiej.</i> <i>Ad. Wzbogacenie składu gatunkowego sztucznych odnowień leśnych w kierunku zgodności z siedliskiem – powinno być wyłączeniem pozostałości lasów naturalnych, ponieważ w praktyce w Puszczy Białowieskiej często stanowi to pretekst do wycinania pozostałości lasów o charakterze naturalnym.</i> <u>Rozdz. 7</u> cel operacyjny krótkoterminowy OP 3: <i>Ad. Wzbogacenie składu gatunkowego sztucznych odnowień leśnych w kierunku zgodności z siedliskiem – powinno być z wyłączeniem pozostałości lasów naturalnych, ponieważ w praktyce w Puszczy Białowieskiej często stanowi to pretekst do wycinania pozostałości lasów o charakterze naturalnym.</i> Brakuje takich podpunktów jak: - wyłączenie z gospodarowania leśnego pozostałości lasów naturalnych,</p>	<p>leśnych w kierunku zgodności z siedliskiem jest niejasna - skoro w zadaniu zapisano, że wzbogacanie dotyczy sztucznych odnowień, to logicznym jest, że nie dotyczy to lasów naturalnych, które z zasady są zgodne z siedliskiem.</p> <p>- Konieczność przestrzegania prawa nie jest kwestią do zapisywania w POŚ.</p> <p>- Inicjowanie nowych form ochrony przyrody zostało już ujęte w zadaniu: - Waloryzacja przyrodnicza i opracowanie optymalnego systemu obszarów chronionych województwa z uwzględnieniem koncepcji sieci ECONET, danych systemu CORINE Biotopes oraz wyników inwentaryzacji przyrodniczej.</p>

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
		<p>zwłaszcza Puszczy Białowieskiej zgodnie z oczekiwaniami środowisk, instytucji naukowych, społeczeństwa i organizacji pozarządowych;</p> <ul style="list-style-type: none"> - egzekwowanie zaleceń ochronnych gatunków leśnych oraz przepisów o ochronie gatunkowej w trakcie pozyskania drewna z lasów o dużej wartości przyrodniczej; - inicjowanie nowych form ochrony oraz zwiększanie powierzchni obszarów chronionych, zwłaszcza rezerwatów przyrody; powiększenia Białowieskiego PN o czym jest mowa w dokumentach takich jak: „Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016” czy „Krajowa strategia ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Programem działań na lata 2007 – 2013”. 		
22	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	<p>Niejasne jest dlaczego niejednokrotnie mowa jest o „aktualizacji” POŚ, a w innych miejscach „sporządzeniu” (kolejnego) POŚ. Art. 17 ust. 1 Ustawy Prawo Ochrony Środowiska mówi o „sporządzeniu” POŚ. Biorąc pod uwagę fakt, że uwarunkowania środowiskowe, gospodarcze i społeczne oraz presja na środowisko ulegają zmianom w czasie, uzasadnione wydaje się opracowywanie na każde kolejne cztery lata (z perspektywą na następne cztery) nowego POŚ dostosowanego do aktualnej sytuacji i potrzeb ochrony środowiska.</p>	-	<p>Nie uwzględniono. Jest to już trzecia edycja wojewódzkiego programu ochrony środowiska, w którym zostały zaktualizowane założenia poprzednich edycji dokumentu, stąd nazewnictwo stosowane jest zamiennie.</p>
23	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	<p>Uwagę zwraca fakt, że oba konsultowane dokumenty zostały opracowane przez ten sam zespół autorski (ATMOTERM), co uniemożliwia obiektywną ocenę oddziaływania na środowisko i krytyczne ustosunkowanie się do (własnych) propozycji zapisów pPOŚ. Nie dziwi wobec tego przytaczanie obszernych fragmentów identycznej treści w Prognozie jak w pPOŚ (szczególnie rozdz. 3-5). OTOP sugeruje zmianę zespołu autorskiego, który analizować będzie uwagi i wnioski otrzymane w procesie konsultacji społecznych i je uwzględnić w ostatecznej wersji Programu.</p>	-	<p>Nie uwzględniono. Tworzenia obu dokumentów przez ten sam zespół nie wykluczają przepisy obowiązującego prawa, stąd taki zakres prac określono w umowie.</p>

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
24	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	Zdaniem OTOP pPOŚ powinien zawierać rekomendacje aktualizacji innych dokumentów regionalnych i niższego szczebla, wynikających z opracowywanego POŚ, aby aspekty środowiskowe polityki Państwa przekładane na poziom wojewódzki były w nich odpowiednio adresowane, dokumenty nie stały ze sobą w sprzeczności oraz w efekcie synergii dawały możliwość pełniejszego osiągnięcia efektów realizacji. OTOP wnioskuję o uzupełnienie POŚ o rekomendacje dla aktualizacji planów i programów regionalnych dot. innych sektorów (np. Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego, RPO, PZP, Plan Gospodarki Odpadami, programu ochrony powietrza i inne).	-	Nie uwzględniono. Aktualizacja wskazanych dokumentów wynika z wymogów prawnych, nie ma konieczności zamieszczania w Programie rekomendacji dot. ich aktualizacji.
25	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	OTOP rekomenduje wzięcie pod uwagę, dodatkowo do wykorzystanych już źródeł wyników monitoringu ptaków prowadzonych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (http://monitoringptakow.gios.gov.pl/). Źródło to może dostarczyć cennych danych o występowaniu i trendach liczebności gatunków ptaków (rozd. 3.4.).	-	Nie uwzględniono. Zakres rozdziału o przyrodzie został uznany za wystarczający.
26	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	Uważamy, że komponent „Odnawialne źródła energii (OZE)” powinien być potraktowany znacznie szerzej jako „Przeciwdziałanie zmianom klimatu” i obejmować oprócz kwestii OZE, także zagadnienia związane z efektywnością energetyczną, oszczędnością energii, ochroną ekosystemów wspierających przeciwdziałanie zmianom klimatu (w szczególności lasów i torfowisk) oraz promocją właściwych postaw konsumenckich w tym zakresie (rozd. 3.7.).	-	Nie uwzględniono. Tematykę przeciwdziałania zmianom klimatu ujęto przekrojowo w dokumencie, nie stwierdzono celowości tworzenia osobnego rozdziału.
27	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	W zakresie OZE szczegółowo powinien zostać podjęty temat: a. przeciwdziałania Pośrednim Zmianom w Użytkowaniu Gruntów (ILUC) ¹ przez zezwolenie jedynie na te produkcję takich biopaliw, które są lepsze dla klimatu niż paliwa kopalne, b. wspierania rozwoju energetyki wiatrowej tylko w takich lokalizacjach, które są bezpieczne dla chronionych gatunków ptaków i nietoperzy oraz obszarów Natura 2000, c. wspierania rozwoju energetyki słonecznej, d. dywersyfikacja źródeł energii ze szczególnym naciskiem na lokalne źródła (np. produkcja i wykorzystanie na cele energetyczne peletu z biomasy pozyskanej podczas realizowanych w naszym województwie w Dolinach Biebrzy i Narwi zabiegów aktywnej ochrony ekosystemów bagiennych.	+/-	Uwagi częściowo uwzględnione. W sposób ogólny przedstawiono działania wspierające rozwój energetyki odnawialnej. W kwestii negatywnego wpływu na środowisko można stwierdzić, iż przeciwdziałanie wymienionym negatywnym skutkom wynika z obowiązujących przepisów prawa oraz z prawidłowo przeprowadzonej oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.).

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
		<p>OTOP wnioskuję o uwzględnienie w POŚ zapisów wskazujących na konieczność rozwoju OZE z poszanowaniem środowiska, w tym w szczególności w sposób niedopuszczający do:</p> <p>a. Pośrednich Zmian w Użytkowaniu Gruntów (ILUC),</p> <p>b. negatywnego oddziaływania na obszary chronione (szczególnie na siedliska ptaków i nietoperzy) poprzez nieodpowiednią lokalizacji farm wiatrowych,</p> <p>c. niszczenia cieków wodnych w skutek budowy elektrowni wodnych przerywających ich ciągłość ekologiczną (sprzeczność z celem W5). (rozdz. 3.7.).</p>		
28	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	<p>W rozdziale 2.2 niezbędna jest aktualizacja przebiegu dróg krajowych zgodnie z aktualnym Rozporządzeniem Rady Ministrów z 20 października 2009 r.</p>	+	Uwzględniono zgodnie z przywołanym rozporządzeniem.
29	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	<p>Podane tu trasy są nieprawidłowe i z punktu widzenia oddziaływania na środowisko i tematu konfliktów ekologicznych może to wprowadzać w poważny błąd. Wg Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 października 2009 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie sieci autostrad i dróg ekspresowych (Dz. U. z dnia 9.11.2009 r.), przebieg wybranych dróg krajowych w województwie podlaskim został ustalony następująco:</p> <p>S8: Warszawa - Ostrów Mazowiecka - Zambrów - Choroszcz (S19)</p> <p>S19: (Grodno) granica państwa - Kuźnica - Sokółka - Korycin - Knyszyn - Dobrzyniewo Duże – Choroszcz (S8)</p> <p>S61: S8 (Ostrów Mazowiecka) - Łomża - Stawiski - Szczuczyn - Ełk - Raczek - Suwałki - Budzisko - granica państwa (Kowno)</p> <p>OTOP wnioskuję o poprawienie błędnych zapisów. OTOP wnioskuję także o uzupełnienie zapisu na str. 16 wskazującego przebieg linii kolejowej Rail Baltica - I Paneuropejski Korytarz Transportowy E 75 o informację o przeprowadzanej aktualnie ocenie oddziaływania na środowisko dla tego projektu, w ramach której analizowany jest przebieg alternatywny: Białystok – Ełk – Olecko – Suwałki - Trakiszek do granicy państwa z Litwą (rozdz. 2.2.).</p>	+	Uwzględniono j.w. oraz zapisy odnośnie linii kolejowej Rail Baltica.

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
30	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	Niejasne jest określenie zasięgu terytorialnego Euroregionu Niemen: „wyłączenie części województwa łomżyńskiego”. Takie województwo nie istnieje (rozdz. 2.3.).	+	Uwaga uwzględniona. Poprawiono zapis na: „wyłączenie części województwa podlaskiego” .
31	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	Str. 19 zawiera niejasne zapisy, co do obszaru projektowanego Augustowsko- Druskiennickiego Transgranicznego Obszaru Chronionego. Raz mówi się o wchodzącym w jego skład rezerwacie „Rospuda”, a raz projektowanym rezerwacie „Czarna Hańcza”. Prosimy o uściślenie tych zapisów (rozdz. 2.3.).	+	Uwaga uwzględniona. Wprowadzono zapis: „Według Planu Urządzenia Gospodarstwa Leśnego Nadleśnictwa Płaska planowane jest utworzenie Augustowsko - Druskiennickiego Transgranicznego Obszaru Chronionego (obejmującego przygraniczne obszary Polski, Litwy i Białorusi), na którego terenie miałby znajdować się rezerwat Rospuda.”
32	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	Na str. 19 wspomina się o projektowanym Parku Krajobrazowym Puszczy Augustowskiej. Utworzenie tego parku powinno zatem znaleźć się wśród wskaźników POŚ (rozdz. 2.3.).	-	Uwaga nie uwzględniona. Zaproponowane w dokumencie wskaźniki efektywności obejmują również parki krajobrazowe razem.
33	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	Rozdział 2.4.1. odwołuje się do priorytetów „Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2009-12 z perspektywą do roku 2016”. Ponieważ celem opracowania wojewódzkiego POŚ jest właśnie realizacja PEP na szczeblu wojewódzkim, kwestia ta powinna zostać potraktowana ze szczególną uwagą. Niestety wylistowane wyrywkowo („m.in.”) działania priorytetowe nie są pełnym wykazem priorytetów Państwa w zakresie ochrony środowiska. Brakuje tu tak ważnych kwestii jak Zachowanie bogatej różnorodności biologicznej na różnych poziomach organizacji wraz z umożliwieniem zrównoważonego rozwoju gospodarczego, który w sposób niekonfliktowy współistnieje z różnorodnością biologiczną (cel 3.1.2 PEP). Faktycznie krótki opis tego zagadnienia znajduje się poniżej, jednak uważamy, że jego waga wymaga czołowej pozycji na liście priorytetów PEP. W województwie o tak wysokich walorach przyrodniczych i różnorodności biologicznej jak Podlaskie, ten cel PEP musi znaleźć odpowiednie przełożenie do wojewódzkiego POŚ. Niestety w pPOŚ „ochronie przyrody i krajobrazu” został nadany najniższy priorytet. Zdaniem OTOP jest to błędne, nieakceptowane i wymaga	+/-	Uwaga częściowo uwzględniona. Zmieniono priorytet Ochrona przyrody i krajobrazu na II. Zgodnie z metodyką nie ma podstaw do nadania priorytetu I, gdyż brak jest zagrożenia dla zdrowia i życia oraz wymogów prawnych odnośnie terminów realizacji. Harmonogram realizacji zadań koordynowanych sporządzono wg najważniejszych priorytetów Polityki Ekologicznej Państwa. Przy sporządzaniu dokumentu przyjęto założenie, że zawierać ma on przegląd wszystkich komponentów środowiska oraz dość ogólny plan operacyjny, gdzie są tylko propozycje zadań bez ich uszczegóławiania.

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
		korekty. OTOP nalega na ponowne przeanalizowanie tego zagadnienia i jego (i innych pominiętych lub potraktowanych pobieżnie celów PEP) odpowiednie zaadresowanie w POŚ.		
34	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	Dalej, na str. 26 przywołuje się zasadnicze działania strategiczne niezbędne do osiągnięcia nadrzędnego celu kolejnego kluczowego dokumentu dotyczącego ochrony środowiska: „Krajowej strategii ochrony i zrównoważonego Użytkowania różnorodności biologicznej”. Niestety pominięto tu IV działanie strategiczne jakim jest „Integracja działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej z działaniami ważnych dla tej ochrony sektorów gospodarki oraz administracji publicznej i społeczeństwa (w tym organizacji pozarządowych).” OTOP wnioskuje o uzupełnienie POŚ w zakresie wynikającym z tego zapisu (rozdz. 2.4.1.).	+/-	Uwaga częściowo uwzględniona. Działania strategiczne wskazane w dokumencie obejmują ochronę, wzbogacenie i rozwój różnorodności biologicznej.
35	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	Na str. 27 znajduje się zapis mówiący o możliwości osiągnięcia celów środowiskowych wynikających z Ramowej Dyrektywy Wodnej, w uzasadnionych przypadkach, w późniejszym okresie niż 2015 r. Warto zaznaczyć, że derogacja taka jest możliwa jedynie w przypadkach zidentyfikowanych w „Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły” (rozdz. 2.4.1.).	-	Nie uwzględniono. Przedmiotowy zapis w Programie wynika z Ramowej Dyrektywy Wodnej.
36	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	Warto, aby w rozdziale 2.5 w części dotyczącej „Ochrony przyrody i krajobrazu” wspomnieć - a w części POŚ traktującej o konkretnych priorytetach wziąć pod uwagę – cele unijnej Strategii na rzecz Różnorodności Biologicznej. Jest to dokument strategiczny posiadający dwa mandaty: na szczeblu Unii Europejskiej i światowym, wprowadzającym UE na właściwą drogę w kierunku realizacji jej własnych celów w zakresie różnorodności biologicznej i jej zobowiązań na arenie międzynarodowej. Zobowiązania te przekładają się na krajowe zobowiązania wszystkich państw członkowskich UE i powinny znaleźć odzworowanie w dokumentach strategicznych i działaniach na szczeblu regionalnym.	-	Nie uwzględniono. Ochrona różnorodności biologicznej wynika również z przywołanych w Programie krajowych aktów prawnych i dokumentów strategicznych, które uwzględniają wymagania prawodawstwa Unii Europejskiej. W harmonogramie realizacji zadań ujęto cel strategiczny i operacyjny dot. różnorodności biologicznej.
37	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	W części rozdziału 2.5 dotyczącym „Eksploatacji surowców naturalnych” jest mowa o tym, że prawodawstwo unijne nie reguluje spraw dotyczących rozpoznania geologicznego. Warto jednak wziąć pod uwagę fakt, że Komisja Europejska wydała wytyczne pt. „Wydobycie surowców nieenergetycznych i sieć Natura 2000.	-	Uwaga nie uwzględniona. Prawodawstwo unijne nie reguluje tej kwestii, wspomniane wytyczne z 2011 r. nie są prawnie wiążące.

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
38	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	<p>Na stronie 46 pPOŚ zauważono celnie, że „Przekroczenia azotanów świadczą o negatywnym wpływie niewystarczającego skanalizowania obszarów wiejskich oraz rolnictwa na wody powierzchniowe”. W kilku innych miejscach pPOŚ również zwraca się uwagę na ten problem. Naszym zdaniem propozycje działań w kierunku rozwiązania tego problemu powinny w POŚ rozszerzone, np. o promocję i wspieranie także innych pakietów programów rolno środowiskowych niż rolnictwo ekologiczne, które nakładają ograniczenia lub zakazy nawożenia, tworzenie stref buforowych, poplony ograniczające erozję itd. Konsekwencje wysokiej żyzności wód w skutek zanieczyszczeń ze źródeł rolniczych mają szerokie negatywne konsekwencje, w tym np. bujny rozwój roślinności w ciekach wodnych. W ostatnich latach zauważalna jest presja ze strony rolników gospodarujących w dolinach rzecznych na usuwanie roślinności i udroźnianie rzek (także poprzez mechaniczne pogłębianie koryta). Działania takie powodują bardzo negatywne konsekwencje dla przyrody rzek i dolin rzecznych, a nie rozwiązują problemu. Są tylko działaniami pozornymi mogącymi na krótko uspokoić nastroje społeczne. Jako takie są nie dopuszczalne i dlatego gdzie indziej należy szukać rozwiązania tego problemu. Może to być np. ograniczanie zanieczyszczenia u źródła oraz podnoszenie świadomości rolników na temat skutków zanieczyszczenia wód azotanami i sposobów zapobiegania im. Zdaniem OTOP POŚ powinien priorytetowo traktować ten temat (rozdz. 3.2.1.1.).</p>	+	<p>Uwaga uwzględniona. Zgodnie z sugestią rozszerzono zapisy w planie operacyjnym pod celem W.3.: "Działania według programu rolno środowiskowego wpływające na poprawę jakości wód, takie jak: wspieranie rolnictwa ekologicznego, zastosowanie międzyplonów oraz wsiewek poplonowych, utrzymanie stref buforowych i międz śródpolnych."</p>
39	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	<p>Na stronie 46 przy „Ocenie potencjału ekologicznego rzek” wspomina się o klasyfikacji potencjału ekologicznego wód, a nie o stanie wód (o tym traktują zapisy na str. 44-45). Warto zauważyć, że podstawowe obowiązki ustanowione zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną (art. 4)10 to:</p> <p>a. Chronić, poprawiać, przywracać wszystkie części wód powierzchniowych i podziemnych – cel – osiągnięcie dobrego stanu wód do 2015</p> <p>b. Chronić i poprawiać wszystkie sztuczne i silnie zmienione części wód – cel – osiągnięcie dobrego ekologicznego potencjału.</p> <p>Zatem klasyfikacja potencjału ekologicznego dotyczy jedynie sztucznych i silnie zmienionych części wód, a celem na rok 2015 dla tych wód jest poprawa potencjału z umiarkowanego, słabego czy niezadowolającego na dobry. Wskazuje to ambitny cel, jaki trzeba osiągnąć (poprawa</p>	+	<p>Uwaga uwzględniona. Zgodnie z sugestią rozszerzono zapisy w planie operacyjnym pod celem W.3.: "Działania według programu rolno środowiskowego wpływające na poprawę jakości wód, takie jak: wspieranie rolnictwa ekologicznego, zastosowanie międzyplonów oraz wsiewek poplonowych, utrzymanie stref buforowych i międz śródpolnych."</p>

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
		<p>potencjału do dobrego) w ciągu najbliższych czterech lat. Wnioskujemy o uzupełnienie tego rozdziału o proponowane zadania służące osiągnięciu tego celu Ramowej Dyrektywy Wodnej, jak również zadań służących zapobieganiu pogorszeniu się stanu wszystkich części (niezmienionych) wód powierzchniowych i podziemnych (rozdz. 3.2.1.1.).</p>		
40	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	<p>Rozdział 3.2.2.3 „Zapobieganie powodziom i suszom” wskazuje wśród możliwych przyczyn lokalnych podtopień niewłaściwą konserwację urządzeń melioracyjnych. Należy tu także wspomnieć o innych przyczynach tego problemu jak np.:</p> <p>a. obniżanie zdolności retencyjnych terenów podmokłych poprzez melioracje odwadniające, co powoduje wzrost zagrożenia powodziowego w dole zlewni</p> <p>b. pogłębianie i regulację cieków wodnych co przyspiesza spływ wody i podnosi ryzyko podtopień w dole zlewni</p> <p>c. odcinanie naturalnych terenów zalewowych od rzeki wałami i groblami (zmniejszenie pojemności retencyjnej doliny)</p> <p>d. nieprawidłowe praktyki rolnicze zwiększające spływ powierzchniowy</p> <p>e. wzrost Żyzności wód w skutek zanieczyszczeń biogenami, co prowadzi do bujnego rozwoju roślinności ograniczającego odpływ wody</p> <p>f. zabudowa wkraczająca na tereny zalewowe.</p> <p>W POŚ powinno się kłaść nacisk na nieinwazyjne w środowisko przyrodnicze metody. OTOP wnioskuje o uwzględnienie w POŚ działań prowadzących do:</p> <p>a. zwiększenia zdolności retencyjnych zlewni rolniczych,</p> <p>b. ochronę i odtwarzanie naturalnych terenów zalewowych i roślinności łąkowej,</p> <p>c. ochronę i odtwarzanie terenów bagiennych (wysokie zdolności retencyjne),</p> <p>d. zakazu zabudowy na terenach zalewowych,</p> <p>e. promocji dopłat dla rolników gospodarujących zgodnie z wymogami ochrony środowiska (atrakcyjne płatności rolnośrodowiskowe do terenów bagiennych z chronionymi siedliskami i gatunkami ptaków) jako alternatywy dla intensywnego rolnictwa oraz całkowitą rezygnację z regulacji cieków naturalnych co powoduje nie tylko szkody w środowisku, nie przynosi zakładanych efektów, ale także przekreśla</p>	+/-	<p>Uwaga częściowo uwzględniona. Do rozdziału 3.2.2.3 Zapobieganie powodziom i suszom dodano następujący zapis: „Wśród głównych przyczyn problemu powodzi oraz susz należy wymienić:</p> <ul style="list-style-type: none"> • obniżanie zdolności retencyjnych terenów podmokłych poprzez melioracje odwadniające, co powoduje wzrost zagrożenia powodziowego w dole zlewni, • pogłębianie i regulację cieków wodnych skutkujące przyspieszonym spływem wody oraz ryzykiem podtopień w dole zlewni, • odcinanie naturalnych terenów zalewowych od rzeki wałami i groblami (zmniejszenie pojemności retencyjnej doliny), • nieprawidłowe praktyki rolnicze zwiększające spływ powierzchniowy, • wzrost żyzności wód w skutek zanieczyszczeń biogenami, co prowadzi do bujnego rozwoju roślinności ograniczającego odpływ wody, • zabudowa mieszkalna wkraczająca na tereny zalewowe. <p>Ponadto do planu operacyjnego dopisane zostały zadania: - Ochrona i odtwarzanie naturalnych terenów zalewowych i roślinności łąkowej oraz terenów bagiennych - Stosowanie zakazu zabudowy na terenach zalewowych, - Promocja programu rolno środowiskowego w zakresie zachowania terenów bagiennych z chronionymi siedliskami i gatunkami ptaków - Zapewnienie ciągłości rzek i potoków poprzez udrożnienie obiektów stanowiących przeszkodę dla migracji ryb."</p> <p>Uwaga odnośnie usunięcia z POŚ wymogu realizacji „Programu nawodnień rolniczych województwa podlaskiego na lata 2007-2013” nie została uwzględniona. Dokument ten został opracowany jako realizacja zalecenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi przez</p>

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia
		<p>szansę na osiągnięcie celów wyznaczonych przez Ramową Dyrektywę Wodną.</p> <p>Zwracamy także uwagę na numer specjalny publikacji Najwyższej Izby Kontroli „Kontrola Państwowa” 1/201111 - Wydanie poświęcone seminaryjnemu posiedzeniu Kolegium NIK na temat „Rola i znaczenie melioracji wodnych w świetle współczesnych uwarunkowań”, gdzie do najważniejszych problemów zalicza się:</p> <p>a. anachroniczne podejście do ochrony przeciwpowodziowej: faworyzowanie kosztownych i zawodnych metod technicznych, brak wykorzystania możliwości przyjaznych środowisku metod ochrony przed powodzią, niedoceniając metod nietechnicznych (poprawienie systemu prognozowania powodzi, mapy obszarów zalewowych, plany zarządzania powodzią, zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym i ochrona terenów zalewowych) – pomimo wyraźnych zaleceń w dyrektywach UE oraz aktualnych strategii ochrony przed powodzią w innych krajach UE; brak lub słabe wykorzystanie środków finansowych na projekty renaturyzacji rzek i dolin rzecznych, nakierowane na zwiększanie retencji naturalnej;</p> <p>b. niewłaściwie postrzegana i realizowana potrzeba retencjonowania wody, sprowadzona do forsowania budowy dużych zbiorników retencyjnych i programów małej retencji opartych na budowie zbiorników, przy jednoczesnym prowadzeniu na powszechną skalę prac przyspieszających odpływ wód ze zlewni: regulacji naturalnych cieków, bagrowania, melioracji wyłącznie odwadniających;</p> <p>c. presja na rozwój energetyki wodnej przy jednoczesnym ignorowaniu środowiskowych kosztów budowy nowych piętrzeń na naturalnych ciekach;</p> <p>d. niedostateczne wykorzystanie unijnej pomocy finansowej na udrażnianie rzek w celu umożliwienia migracji organizmów wodnych oraz pogłębianie problemu drożności ekologicznej rzek przez budowę kolejnych piętrzeń, co stoi w sprzeczności z celami RDW;</p> <p>e. anachroniczne podejście do śródlądowego transportu wodnego, ignorujące wysokie koszty środowiskowe i ekonomiczne budowy oraz utrzymania dróg wodnych;</p> <p>f. nieskuteczna ochrona obszarów Natura 2000 w dolinach rzek.</p> <p>Zdaniem OTOP POŚ powinien wskazywać na prawidłowe i przyjazne środowisku metody ograniczania powodzi i susz, oraz eliminować</p>	<p>Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Białymstoku, na podstawie zgłoszonych potrzeb modernizacji, odbudowy i budowy nowych urządzeń melioracji wodnych przez samorządy spółek wodnych, gmin, powiatów. Program ten został przyjęty Uchwałą Zarządu Województwa Podlaskiego z dnia 6 maja 2008 r.</p>

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
		praktyki nieskuteczne i środowiskowo szkodliwe. Wnoskujemy o usunięcie z POŚ działania dotyczącego realizacji „Programu nawodnień rolniczych województwa podlaskiego na lata 2007-13”.		
41	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	W rozdziale 3.4 (i 3.4.5) warto wspomnieć przy opisie konfliktów ekologicznych wokół drogi Via Baltica czy regionalnego lotniska regionalnego o fakcie znalezienia kompromisowych rozwiązań godzących konieczność rozwoju infrastruktury transportowej i ochrony przyrody.	+	Uwaga uwzględniona.
42	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	Na stronie 61 przy opisie walorów Biebrzańskiego Parku Narodowego cytowana lista gatunków zwierząt jest – naszym zdaniem – dość przypadkowa. Np. piżmak jest gatunkiem obcym, nie chronionym, łownym – nie wskazuje na żadne unikalne walory. Wśród najcenniejszych, najrzadszych gatunków ptaków brakuje natomiast wodniczki, dla której Dolina Biebrzy jest główną ostoją w Unii Europejskiej (3.4.).	+	Uwaga uwzględniona.
43	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	Rozdział 3.4.3 warto rozszerzyć całościowo na zagadnienie programu rolnośrodowiskowego (PRŚ) zamiast ograniczania się tylko do rolnictwa ekologicznego (pakiet 2). Do innych pakietów PRŚ należą: Pakiet 1. Rolnictwo zrównoważone. Pakiet 3. Ekstensywne trwałe Użytki zielone. Pakiet 4. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych poza obszarami Natura 2000. Pakiet 5. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000. Pakiet 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie. Pakiet 7. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie. Pakiet 8. Ochrona gleb i wód. Pakiet 9. Strefy buforowe. Wszystkie one są realizowane na terenie województwa podlaskiego i mają na celu poprawę środowiska przyrodniczego i obszarów wiejskich, w szczególności: 1) przywracanie walorów lub utrzymanie stanu cennych siedlisk użytkowanych rolniczo oraz zachowanie różnorodności biologicznej na obszarach wiejskich; 2) promowanie zrównoważonego systemu gospodarowania;	-	Uwaga nie uwzględniona. Program Ochrony Środowiska zawiera analizę stanu środowiska i diagnozę problemów środowiskowych, dla których określono strategię ochrony środowiska. Dodatkowo, oprócz poszczególnych komponentów środowiska omówiono tematy, jak np. współpraca przygraniczna czy ekologiczne formy działalności w rolnictwie, które wykraczają poza niezbędny zakres tego rodzaju dokumentu, dlatego też nie ma potrzeby ich uszczegóławiania.

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
		3) odpowiednie Użytkowanie gleb i ochrona wód; 4) ochrona zagrożonych lokalnych ras zwierząt gospodarskich i lokalnych odmian roślin uprawnych.		
44	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	Wnioskujemy o uzupełnienie rozdziału 3.9.3. o dodatkową rekomendację eksploatacji tylko tych złóż, które zlokalizowane są poza obszarami chronionymi i na takie nie będą oddziaływać.	-	Uwaga nie uwzględniona. POŚ rekomenduje działania zmierzające do ochrony środowiska przyrodniczego również przed negatywnym oddziaływaniem wydobywania kopaliny.
45	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	W rozdziale 3.11 w części dotyczącej współpracy samorządów z organizacjami pozarządowymi warto wspomnieć także o roli i efektach działania tych organizacji, które mają siedzibę poza granicami województwa podlaskiego (terenem ich działania jest cała Rzeczpospolita Polska), lecz realizują tu różne projekty. Przykładowo Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków realizuje tu od 2005 r. projekt LIFE „Ochrona wodniczki w Polsce i w Niemczech” ¹² , od 2010 r. projekt LIFE+ „Zarządzanie siedliskiem wodniczki poprzez wdrożenie zrównoważonych systemów zagospodarowania biomasy” ¹³ , w Trzciannym dziale Podlaskie Biuro Regionalne OTOP skąd realizowany był w latach 2009-2010 projekt „Ekointerwencje – zwiększanie zaangażowania społeczeństwa w ochronę obszarów Natura 2000” ¹⁴ . Dodatkowo na terenie naszego województwa OTOP realizuje program Monitoring Pospolitych Ptaków Łęgowych ¹⁵ , program IBA – ostoje ptaków ¹⁶ , prowadzi rzecznictwo na rzecz korzystnych dla przyrody rozwiązań systemowych, wspiera Rolnictwo przyjazne Przyrodzie ¹⁷ . Mieszkańcy województwa podlaskiego korzystają z naszych projektów, wydarzeń itp., np.: „Bliżej natury - identyfikacja i merytoryczne przygotowanie lokalnych animatorów przyrodniczych” ¹⁸ , Europejskie Dni Ptaków ¹⁹ , Spring Alive ²⁰ , Zimowe ptakolice.	+/-	Uwaga częściowo uwzględniona. W rozdziale 3.11. wymieniono przykładowe organizacje ekologiczne działające w województwie, w tym Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, oraz przykłady podejmowanych działań, nie jest możliwe zamieszczenie w takim dokumencie informacji o wszystkich realizowanych projektach w zakresie edukacji ekologicznej.
46	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	Do zagrożeń środowiskowych w dziedzinie ochrony przyrody i krajobrazu należy zaliczyć także: a. utratę cennych siedlisk bagiennych w skutek odwodnienia i zaniechania ekstensywnego rolnictwa. utratę cennych siedlisk leśnych w skutek gospodarki leśnej niedostosowanej do wymagań ekologicznych chronionych gatunków i siedlisk, c. niszczenie cieków wodnych i dolin rzecznych pod pretekstem nieuzasadnionej ochrony przeciwpowodziowej i usuwania szkód powodziowych, d. eutrofizacja wód, e. degradację siedlisk chronionych gatunków ptaków i nietoperzy w	+	Uwaga uwzględniona. Ujęto ww. zagrożenia w analizie SWOT (z wyjątkiem punktu dot. degradacji siedlisk chronionych gatunków ptaków nietoperzy).

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
		<p>przypadku złej lokalizacji farm wiatrowych, f. utrata walorów przyrodniczych terenów rolniczych w skutek intensyfikacji działalności rolniczej (rozdz. 5.).</p>		
47	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	<p>Do mocnych stron województwa podlaskiego w aspekcie środowiskowym należy dodatkowo zaliczyć: dużą powierzchnię objętą siecią Natura 2000, co stanowi świadectwo środowiska wysokiej jakości oraz wysoką jakość „usług ekosystemowych”. Przekłada się to na szanse. Do szans należy dodatkowo zaliczyć: a. możliwość korzystania z unijnego programu LIFE i podwyższonych płatności rolnośrodowiskowych (pakiet 5) na obszarach Natura 2000, b. zielone miejsca pracy w ochronie środowiska i OZE c. podstawy rozwoju ekoturystyki i turystyki przyrodniczej d. ochrona przeciwpowodziowa i zapobieganie suszom metodami przyjaznymi przyrodzie. Do zagrożeń należy z kolei dodać: nasilanie się presji na inwazyjne (techniczne) metody ochrony przeciwpowodziowej, zwiększanie się eutrofizacji wód w zlewniach rolniczych (rozdz. 5).</p>	+	Uwzględniono w analizie SWOT.
48	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	<p>Do zagrożeń środowiskowych w dziedzinie odnawialnych źródeł energii (postulujemy o rozszerzenie tego zagadnienia na „przeciwdziałanie zmianom klimatu”) należy zaliczyć: a. degradację siedlisk chronionych gatunków ptaków i nietoperzy w przypadku złej lokalizacji farm wiatrowych, b. degradację ekosystemów wodnych (cieków i dolin rzecznych) w skutek rozwoju hydroenergetyki przerywającej ciągłość cieków, c. Pośrednie Zmiany Użytkowania Gruntów (ILUC). Postulujemy o dodanie w tym zakresie na str. 103 zadań z dziedziny promocji oszczędności energii, efektywności energetycznej, termoizolacji przyjaznej ptakom (rozdz. 5).</p>	-	Uwaga nie uwzględniona – analiza SWOT wskazuje jako słabą stronę niewystarczający udział odnawialnych źródeł energii. W ostatnich latach widać zdecydowany wzrost zainteresowania odnawialnymi źródłami pozyskiwania energii i województwo podlaskie ma potencjał rozwoju w tym zakresie.
49	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	<p>Uważamy, że identyfikacja i ocena problemów środowiskowych województwa podlaskiego (nie śląskiego jak sugeruje tytuł tabeli 19) została nieprawidłowo przeprowadzona. Zdecydowanie głównym problemem w ochronie przyrody i krajobrazu nie jest wyzwanie godzenia ochrony walorów przyrodniczych z rozwojem gospodarczym. Ten problem jest możliwy do rozwiązania przy wykorzystaniu prawidłowo przeprowadzanej oceny oddziaływania na środowisko i w</p>	-	Uwaga nie uwzględniona. Wyszczególnione w harmonogramie realizacji zadań koordynowanych przykłady zadań wynikają z obowiązujących aktów prawnych. Poprawiono nazwę województwa.

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
		<p>zdecydowanej większości przypadków nie ma konfliktów na tej linii. Do poważnych problemów środowiskowych należy tu zaliczyć m.in. wskazane powyżej:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. utratę cennych siedlisk bagiennych w skutek odwodnienia i zaniechania ekstensywnego rolnictwa, b. utratę cennych siedlisk leśnych w skutek gospodarki leśnej niedostosowanej do wymagań ekologicznych chronionych gatunków i siedlisk, c. niszczenie cieków wodnych i dolin rzecznych pod pretekstem nieuzasadnionej ochrony przeciwpowodziowej i usuwania szkód powodziowych, d. eutrofizacja wód, e. degradację siedlisk chronionych gatunków ptaków i nietoperzy w przypadku złej lokalizacji farm wiatrowych, f. utrata walorów przyrodniczych terenów rolniczych w skutek intensyfikacji działalności rolniczej. <p>A przy odnawialnych źródłach energii:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. degradację siedlisk chronionych gatunków ptaków i nietoperzy w przypadku złej lokalizacji farm wiatrowych, b. degradację ekosystemów wodnych (cieków i dolin rzecznych) w skutek rozwoju hydroenergetyki przerywającej ciągłość cieków, <p>10 c. Pośrednie Zmiany Użytkowania Gruntów (ILUC). Wnioskujemy o dodanie tych problemów i powtórzenie dalszej analizy prowadzącej do identyfikacji priorytetów po wzięciu ich pod uwagę (rozdz. 7).</p>		
50	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	<p>Wnioskujemy o uzupełnienie i aktualizację Harmonogramu Realizacji Zadań stosownie do wyżej przedstawionych uwag i wniosków. W szczególności wnioskujemy o:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. PA2. Doprecyzowanie o jakiego rodzaju „modernizację kotłowni” chodzi jeśli ma to sprzyjać ograniczaniu emisji i jednocześnie być zgodne z innymi priorytetami Programu czyli zwiększaniu wykorzystania OZE. Postulujemy aby POŚ zawierał propozycje modernizacji kotłowni tylko na takie, które wykorzystują OZE i całkowicie rezygnują z Użycia paliw kopalnych. b. PA2. Dodanie do zadania dotyczącego ograniczania emisji z transportu – rozwoju transportu rowerowego. c. W4. Całkowite usunięcie z POŚ zadania mówiącego o realizacji zadań 	-	Nie uwzględniono. W harmonogramie podano tylko przykłady zadań do realizacji, wpisujących się w określone cele operacyjne.

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
		<p>wynikających z „Programu nawodnień rolniczych województwa podlaskiego na lata 2007-13”. Dla programu tego nie przeprowadzono oceny oddziaływania na środowisko skutków jego realizacji. Wiele zawartych w nim zadań jest wysoce kontrowersyjna z przyrodniczego punktu widzenia jak również skuteczności.</p> <p>d. W4. Całkowite usunięcie zadania „rekultywacja dna i brzegów rzek” lub ewentualne doprecyzowanie, że chodzi tylko i wyłącznie o przekształcone już odcinki cieków na terenach zurbanizowanych. W innych przypadkach nie będzie to służyło zakładanemu celowi (zwiększenie retencji i zapobieganie suszom i skutkom wezbrań), w przeciwnie może nasilać ten problem.</p> <p>e. W4. Dodanie zadań: zwiększenia zdolności retencyjnych zlewni rolniczych, ochronę i odtwarzanie naturalnych terenów zalewowych i roślinności łęgowej, ochronę i 11 odtwarzanie terenów bagiennych (wysokie zdolności retencyjne), likwidację nielegalnej zabudowy na terenach zalewowych.</p> <p>f. OP3. Uzupełnienie zadania: Opracowanie i wdrażanie programów ochrony gatunków zagrożonych (w tym czynna ochrona np.: jerzyków, nietoperzy, bociana białego, wodniczki, innych ptaków terenów rolniczych)</p> <p>g. OP3. Dodanie zadania: Opracowanie i wdrażanie programów ochrony bioróżnorodności i krajobrazu terenów rolniczych)</p> <p>h. OP3. Uzupełnienie zadania: Przeciwdziałanie pogarszaniu się oraz działania na rzecz poprawy stanu siedlisk i gatunków na obszarach Natura 2000 i w razie potrzeby podejmowanie działań naprawczych i kompensacyjnych.</p> <p>i. OP4 i W3. Rozszerzenie zakresu dot. rolnictwa ekologicznego na wszystkie pakiety programu rolno środowiskowego.</p> <p>j. OZE1. Dodanie zadania: wsparcie rozwoju OZE. Jednocześnie pragniemy zauważyć, że wykonywanie ocen oddziaływania na środowisko (OP2) i inwentaryzacja przyrodnicza (OP5) należą do obowiązków inwestora zamierzającego realizować jakieś przedsięwzięcia. Jako takie nie muszą więc znajdować się w POŚ (rozd. 10).</p>		
51	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	<p>Wychodząc naprzeciw Europejskim wzorcom, wnioskujemy o dodanie do Standarów (rozdział 11.1) następujących:</p> <p>a. „sustainability criteria” dla wszystkich rodzajów bioenergii, w</p>	-	Nie uwzględniono. Wymieniono ogólnie przykłady standardów (emisyjne, jakości środowiska i inne), bez uszczegóławiania.

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
		<p>szczególności biopaliw, gwarantujący, że analiza cyklu życia danego źródła energii prawidłowo uwzględni emisje gazów cieplarnianych i eliminuje zagrożenia związane z Pośrednimi Zmianami Użytkowania Gruntów (ILUC).</p> <p>b. Klimatycznych – priorytetowe traktowanie przedsięwzięć wspierających przeciwdziałanie zmianom klimatu</p> <p>c. Różnorodności biologicznej - priorytetowe traktowanie przedsięwzięć wspierających przeciwdziałanie utracie różnorodności biologicznej oraz wspierających jej odtwarzanie i ochronę.</p>		
52	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	<p>Wskaźniki efektywności programu (rozdz. 12.5) nie zawierają pełnej listy oczekiwanych efektów realizacji POŚ. Ponadto należy je zweryfikować w stosunku do ostatecznej wersji POŚ uwzględniającej otrzymane uwagi w trakcie konsultacji społecznych. Wnioskujemy także o dodanie zakładanych wskaźników w roku 2014, aby możliwa była ocena stopnia realizacji programu.</p>	-	<p>Uwaga nie uwzględniona. Proponowany zakres wskaźników umożliwi określenie zmian i tendencji zachodzących w środowisku. Dodanie szacunkowych wskaźników jest obciążone dużym błędem i mogłoby spowodować błędną interpretację wyników.</p>
53	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	<p>Wskazane w rozdziale 12.7 możliwe źródła finansowania obejmują Program Priorytetowy „Budowa, przebudowa i odbudowa obiektów hydrotechnicznych”. W kontekście celów POŚ jakimi jest najogólniej rzecz ujmując ochrona środowiska, kwestie regulacji cieków i budowli hydrotechnicznych w ogóle nie powinny mieć tu miejsca. Stoi to w sprzeczności z zakładanymi celami Polityki Ekologicznej Państwa i międzynarodowymi zobowiązaniami, w szczególności wymaganiami Ramowej Dyrektywy Wodnej. Wnioskujemy o usunięcie tego zapisu.</p>	-	<p>Nie uwzględniono, ponieważ gospodarka wodna jest jednym z tematów wchodzących w zakres tematyczny programu ochrony środowiska.</p>
54	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	<p>Uwagi do Prognozy oddziaływania na środowisko dla projektu „Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2011-2014”:</p> <p>(1) Wnioskujemy o uzupełnienie Matrycy środowiskowych oddziaływań realizacji zadań (tabela 5). W szczególności wnioskujemy o:</p> <p>a. Dodanie do działania „Wprowadzenie obowiązku umieszczania w miejscowych planach...” (str. 38) pozytywnego oddziaływania na ludzi: wzrost bezpieczeństwa na skutek unikania zabudowy i lokalizacji infrastruktury terenów zalewowych.</p> <p>b. Doprecyzowanie zapisu „Ujmowanie w politykach wojewódzkich aspektów dotyczących ochrony wód” (str. 40). Zapis ten nie jest klarowny w kontekście planowanych technicznych metod ochrony przeciwpowodziowej niosącej negatywne skutki dla środowiska oraz ludzi.</p>	+/-	<p>Uwaga częściowo uwzględniona. Prognoza została poprawiona zgodnie ze zmianami wprowadzonymi do Programu.</p> <p>Ad. a – ujęte jako wzrost świadomości społecznej, co prowadzi do unikania lokalizacji zabudowy na terenach zalewowych.</p> <p>Ad. b – zapis ogólny wynikający z przepisów prawa.</p> <p>Ad. c – chodzi tu o rozwój infrastruktury drogowej, tj. budowa obwodnic w celu przenoszenia ruchu pojazdów (zmniejszenie emisji zanieczyszczeń w miejscowościach), montaż ekranów akustycznych przy drogach szczególnie uciążliwych.</p> <p>Ad. d – Zapisy dokumentu promują odnawialne źródła energii i wskazują na przechodzenie na coraz to bardziej ekologiczne źródła. Wymienione w celu PA2 działania wpłyną pozytywnie na powietrze i klimat.</p> <p>Ad. e – Analiza rozwiązań alternatywnych i konieczność wyboru</p>

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia
		<p>c. Wyjaśnienie zapisu „Działania mające na celu ograniczenie emisji...” (str. 41). W takiej wersji jak obecnie jest to stwierdzenie kontrowersyjne, że rozwój infrastruktury drogowej jako taki przyczyni się do ograniczenia emisji i hałasu. W przypadku nieprawidłowej lokalizacji może to nieść negatywne oddziaływanie na wszystkie komponenty (wachlarz oddziaływań jak przy działaniu „Budowa obwodnic, przebudowa, modernizacja...” (str. 46). Prosimy uzupełnić.</p> <p>d. Działania w celu PA2 (str. 43): modernizacja kotłowni (wciąż zasilanych paliwami kopalnymi) oraz wymiana ogrzewania węglowego na gazowe i olejowe stoją w sprzeczności z zakładanymi celami PEP. Należy zrezygnować z wspierania konwencjonalnych źródeł energii i promować ich wymianę na OZE. Należy dopisać negatywne oddziaływanie na powietrze i klimat.</p> <p>e. Do sposobów zapobiegania, ograniczania i kompensacji negatywnych oddziaływań działania „Budowa obwodnic...” (str. 46) należy dodać: analizę rozwiązań alternatywnych i wybór najmniej szkodliwego dla środowiska wariantu inwestycji.</p> <p>f. Dodanie do działania „Budowa obwodnic...” (str. 46) negatywnego oddziaływania na powietrze i klimat: niszczenie siedlisk przyrodniczych kumulujących CO2 (las, torfowiska).</p> <p>g. Usunięcie działania „Realizacja zadań wynikających z Programu nawodnień...” (str. 55). Działanie to powoduje zbyt wiele negatywnych oddziaływań na środowisko (wiele pominiętych w zestawieniu), by mogło być uzasadnione celami POŚ. Weryfikacji wymaga też wykaz oddziaływań.</p> <p>h. Dodanie pozytywnych oddziaływań grupy działań na str. 56 od „Realizacja Programu zwiększania lesistości”: na ludzi: unikanie lokalizacji domów i infrastruktury na terenach zalewowych, korzystanie z wysokiej jakości usług ekosystemowych; wszystkie komponenty: ochrona terenów retencyjnych.</p> <p>i. Dodanie pozytywnych oddziaływań dla działań w ramach W5: na ludzi: korzystanie z wysokiej jakości usług ekosystemowych.</p> <p>j. Działania w ramach celu OP3 (str. 59) należy uzupełnić o: ochronę bierną obszarów leśnych o wysokim stopniu naturalności.</p> <p>k. Działanie „Opracowywanie i wdrażanie...” w ramach celu OP3 (str. 59) należy uzupełnić o inne gatunki takie jak np. jeryzki, wodniczka, innych ptaki terenów 13 rolniczych lub wyraźnie zaznaczyć, że jest to lista otwarta i podane 2</p>	<p>najmniej szkodliwego wariantu wynika z obowiązujących przepisów dot. strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.</p> <p>Ad. f – proponowane oddziaływanie negatywne wpisuje się w wymienione już w tabeli. Należy zaznaczyć, że obowiązujące przepisy nakładają wymóg prowadzenia rozbudowy systemu drogowego z uwzględnieniem odpowiednich działań kompensacyjnych.</p> <p>Ad. g – wspomniany Program jest dokumentem szczebla wojewódzkiego, przyjętym uchwałą przez Zarząd Województwa Podlaskiego, zgodnym z obowiązującymi przepisami.</p> <p>Ad. h – wymienione oddziaływania wpisują się w zawarty w tabeli wzrost świadomości społeczeństwa.</p> <p>Ad. i – największy wpływ jest tu na wymienione komponenty (bezpośredni), każda poprawa stanu środowiska wpływa pośrednio na człowieka.</p> <p>Ad. j – w celu OP3 wymienione są przykłady działań, w ustawie o ochronie przyrody nie funkcjonuje taka definicja, ochrona bierna jest kwestią dyskusyjną, nie jest wskazana przy każdym obszarze ochrony.</p> <p>Ad. k – w działaniu zaznaczono, że są to jedynie <u>przykłady</u> gatunków zagrożonych.</p> <p>Ad. l – proponowany zapis wpisuje się w istniejącą treść działania.</p> <p>Ad. m – jest to sytuacja wyjątkowa, co oznacza, że może wystąpić potrzeba działań kompensacyjnych, stąd przykład takiego działania tabeli.</p> <p>Ad. n - proponowane oddziaływanie wpisuje się w istniejące zapisy.</p> <p>Ad. o – wymieniono tylko <u>przykłady</u> działań.</p> <p>Ad. p – w punkcie tym zawarto wystarczający opis negatywnych oddziaływań.</p> <p>Ad. q – ochrona zieleni to kolejny etap wynikający z utworzenia pasów zieleni.</p> <p>Ad. r – w nazwie celu użyto określenia „niekonwencjonalnych źródeł energii”, które odnosi się do niżej przedstawionych działań.</p> <p>Ad. s – eksploatacja złóż odbywa się na podst. uzyskanych uprzednio zezwoleń. Zapis ten wpisuje się w wymienione w tabeli działanie: „eliminacja nielegalnej eksploatacji kopalni.”</p> <p>Ad. t – wymieniono przykłady działań, co oznacza, że lista jest otwarta, trudno byłoby wymienić wszystkie możliwe do realizacji w tym zakresie.</p> <p>Ad. u - proponowane działanie wpisuje się w treść istniejących</p>

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia
		<p>przykłady są jedynie przykładami.</p> <p>l. Dodanie pozytywnych oddziaływań dla działań w ramach OP3: na ludzi: korzystanie z wysokiej jakości usług ekosystemowych.</p> <p>m. Pragniemy zauważyć, że potrzeba podejmowania działań kompensacyjnych w przypadku pogorszenia stanu siedlisk i gatunków chronionych w sieci Natura 2000 (działanie „Przeciwdziałanie pogorszeniu...” str. 59) jest absolutnie wyjątkową sytuacją. Zgodnie z wymaganiami art. 6(4) Dyrektywy 92/43/EWG (tzw. Dyrektywa Siedliskowa) przedsięwzięcie, które oddziałuje negatywnie na cele ochrony (gatunki, siedliska) obszaru Natura 2000 może być zrealizowane tylko, jeśli jednocześnie spełnione są wszystkie poniższe warunki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Brak jest rozwiązań alternatywnych, • Istnieje nadrzędny interes społeczny, • Zostaną zrealizowane kompensacje przyrodnicze. <p>Sytuacje takie mają miejsce naprawdę wyjątkowo.</p> <p>n. Dodanie pozytywnych oddziaływań dla działań w ramach OP4: na ludzi: korzystanie z wysokiej jakości usług ekosystemowych.</p> <p>o. Działania w ramach celu OP4 (str. 59) należy uzupełnić o: promocję znaczenia walorów przyrodniczych terenów rolniczych i usług ekosystemowych, których one dostarczają.</p> <p>p. Oddziaływania działań w ramach celu H2: „Budowa obwodnic...” oraz „Remont nawierzchni...” (str. 61) należy uzupełnić o cały wachlarz negatywnych oddziaływań jak przy działaniu „Budowa obwodnic, przebudowa, modernizacja...” (str. 46). Prosimy uzupełnić.</p> <p>q. Uzupełnianie działania „Tworzenie pasów zieleni przy głównych trasach komunikacyjnych oraz ochrona istniejącej zieleni i odtwarzanie usuniętych zadrzewień przydrożnych” (str. 63).</p> <p>r. Uzupełnianie działania „Określenie potencjalnych możliwości rozwoju energetyki odnawialnej w regionie” oraz „Określenie działań wspierających rozwój energetyki odnawialnej w województwie podlaskim” (str. 66) oraz dodanie działania: „Określenie działań wspierających oszczędność energii i efektywność energetyczną i ich promocja”.</p> <p>s. Dodanie działania do celu SN1 (str. 70): „Przeciwdziałanie eksploatacji złóż na obszarach chronionych”</p> <p>t. Rozszerzenie wachlarza tematów określonych w celu EE1.</p>	<p>zapisów. Ad. v – j.w.</p>

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
		<p>u. Dodanie działania do celu EE3: „Podnoszenie świadomości w zakresie negatywnego wpływu na jakość środowiska nieprawidłowej gospodarki wodnej i rolnej.</p> <p>v. Dodanie działania do celu EE3: „Podnoszenie świadomości w zakresie znaczenia usług ekosystemowych i znaczenia różnorodności biologicznej i jej ochrony”. (30) Pragniemy zauważyć, że wskazane w rozdz. 8 środki zapobiegające, jak np. dobrze przemyślany wybór lokalizacji oraz odpowiedni dobór rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych, pomimo, że w większości wystarczą by wyeliminować negatywne oddziaływania, nie zawsze wystarczą.</p>		
55	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Białymstoku	<p>Jak wynika ze wskazań do dokumentów planistycznych określonych w planie Zadań Ochronnych dla obszaru Natura 2000 "Murawy w Haćkach" (PLH200015) w województwie podlaskim na lata 2011-2020, " podczas aktualizacji istniejącego programu ochrony środowiska województwa podlaskiego należy wprowadzić informację o lokalizacji i granicach obszaru Natura 2000 "Murawy w Haćkach" oraz zapis " żadne przedsięwzięcia inwestycyjne lub zmiany sposobu użytkowania gruntów planowane w granicach obszaru lub ich bezpośrednim sąsiedztwie nie mogą wpływać negatywnie na powierzchnię, liczebność ani stan siedlisk przyrodniczych i gatunków będących przedmiotem ochrony"</p>	+	<p>Uwaga uwzględniona. Zgodnie ze wskazaniami do dokumentów planistycznych określonych w Planie Zadań dla Obszaru Natura 2000 „Murawy w Haćkach” w województwie podlaskim na lata 2011-2020 w niniejszym rozdziale zostaje podana informacja o lokalizacji i granicach tego obszaru:</p> <p>POŁOŻENIE CENTRALNEGO PUNKTU OBSZARU</p> <p>długość geograficzna E 23 10 58</p> <p>szerokość geograficzna N 52 49 57</p> <p>POWIERZCHNIA (ha): 157,3</p> <p>WYSOKOŚĆ (m n.p.m.):</p> <p>minimalna 132</p> <p>maksymalna 156</p> <p>średnia 145</p> <p>REGION ADMINISTRACYJNY (NUTS)</p> <p>Kod PL344</p> <p>Nazwa regionu łomżyński</p> <p>% 100</p> <p>REGION BIOGEOGRAFICZNY</p> <p>Nazwa regionu biogeograficznego: Kontynentalny</p> <p>(http://natura2000.gdos.gov.pl/natura2000/dane/pdf/pl/PLH200015.pdf, data pobrania 16.09.2011).</p> <p>Zgodnie ze wskazaniami ww. Planu wprowadza się również zapis, że „żadne przedsięwzięcia, inwestycje lub zmiany sposobu użytkowania gruntów planowane w granicach obszaru lub jego bezpośrednim sąsiedztwie nie mogą wpływać negatywnie na powierzchnię, liczebność ani stan siedlisk przyrodniczych będących przedmiotem ochrony”.</p>

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
56	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Białymstoku	Należy skorygować informację ze str.28 programu i str. 13 prognozy oddziaływania na środowisko, iż do dnia 31 grudnia 2015 r. "wszystkie aglomeracje >200RLM muszą być wyposażone w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnie ścieków o efekcie oczyszczania uzależnionym od wielkości oczyszczalni" (wymóg ten dotyczy aglomeracji >2000RLM zgodnie z art.43 ust. 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. prawo wodne)	+	Uwaga uwzględniona. Poprawiono na 2000 RLM.
57	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Białymstoku	Konieczne jest zweryfikowanie stwierdzenia : " Infrastruktura elektroenergetyczna posiada zdyspersyfikowane zasilanie i stosunkowo dobrze rozwinięty system na poziomie wysokich napięć z wyjątkiem północnej części województwa", stwierdzenie to nie odzwierciedla stanu faktycznego infrastruktury elektroenergetycznej, stan ten jest niezadowolający, w celu poprawy bezpieczeństwa elektroenergetycznego realizowane będą 3 duże inwestycje polegające na budowie linii najwyższych napięć 400 kV Ostrołęka - Narew, Łomża - Ełk, Ełk - granica państwa (rozdz. 2.2.).	+	Uwaga uwzględniona. Zapis otrzymał brzmienie: „Stan infrastruktury elektroenergetycznej na terenie województwa jest niezadowolający. W celu poprawy bezpieczeństwa elektroenergetycznego realizowane będą 3 duże inwestycje polegające na budowie linii najwyższych napięć 400 kV Ostrołęka – Narew, Łomża – Ełk, Ełk – granica państwa. Problemy z zasilaniem występują również na niektórych obszarach wiejskich, gdzie stare sieci SN i NN wymagają modernizacji. W systemie energetycznym województwa swoje miejsce mają również kotłownie na bazie biomasy, małe elektrownie wodne i farmy wiatrowe jako źródła energii odnawialnej. Moc zainstalowana tych źródeł charakteryzuje się tendencją wzrostową. Konieczność ochrony unikalnych walorów środowiska przyrodniczego województwa i zachowania jego czystości uzasadniają rozwój i wsparcie przedsięwzięć w tym zakresie”.
58	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Białymstoku	Konieczne jest zweryfikowanie stwierdzenia programu: "Program należy poddać strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko. W ramach tej oceny konieczne jest wystąpienie do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska i Państwowego Inspektoratu Sanitarnego z wnioskiem o uzgodnienie konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania Programu na środowisko oraz ustalenia szczegółowego zakresu Prognozy". Obowiązek przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko do projektu powyższego dokumentu wynika z art. 46 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U/Nr 199, poz.1227, ze zm.) – do rozdz. 1.4.1.	+	Uwaga uwzględniona. Wprowadzono zapis: „Zgodnie z wymaganiami Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r., Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.) Program należy poddać strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko. W ramach tej oceny konieczne jest wystąpienie do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska i Państwowego Wojewódzkiego Inspektoratu Sanitarnego z wnioskiem o uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko. Następnie opracowuje się Prognozę, jako osobny dokument, zgodnie z wymaganiami ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku. Program wraz z Prognozą, skierowany zostaje następnie do zaopiniowania przez organy ochrony środowiska oraz do konsultacji społecznych.

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
59	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Białymstoku	Należy zaktualizować mapę obszarów Natura 2000 (zamieszczoną na str.59) programu zgodnie z aktualnym stanem prawnym (w oparciu o obszary wymienione w rozporządzeniu Ministra Środowiska z 12.01.2011 r. w sprawie Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków (Dz.U. Nr 25,poz. 133) i w oparciu o Projektowane Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk Natura 2000 (zatwierdzone decyzją Komisji Europejskiej z dnia 10 stycznia 2011 r.) zamieszczona mapa nie jest czytelna (do rozdz. 3.4.1.).	+	Uwaga uwzględniona. Mapa została zaktualizowana.
60	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Białymstoku	Skorygować w obu dokumentach nazwę jednego z obszarów Chronionego Krajobrazu, ponieważ istnieje Obszar Biebrzy i Doliny Biebrzy	+	Uwaga uwzględniona.
61	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Białymstoku	Wśród wymienionych na str. 64 programu obszarów Natura 2000 (siedliskowych) nie wskazano Ostoi Narwiańskiej i Przełomowej Doliny Narwi (ptasiej)	+	Uwaga uwzględniona. Poprawiono wskazany fragment.
62	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Białymstoku	Należy zaktualizować powołane akty prawne np. Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004r. (Dz.U. nr 151 poz. 1220 ze zm.).	+	Uwaga uwzględniona.
63	Ministerstwo Środowiska	<p>W rozdziale 2.5 zamieszczona została nieaktualna wersja Dyrektywy Ptasiej. Obowiązuje wersja ujednolicona - dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz. Urz. WE L20 z 26.01.2010, str. 7). Dodatkowo na stronie 64, w miejscu gdzie opisane są obszary Natura 2000 występujące na terenie województwa podlaskiego pojawiły się nieścisłości. Należy zauważyć, iż na sieć Natura 2000 nie składają się dwa typy obszarów: obszary specjalnej ochrony ptaków i specjalne obszary ochrony siedlisk. Sieć obszarów Natura 2000 obejmuje:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) obszary specjalnej ochrony ptaków; 2) specjalne obszary ochrony siedlisk; 3) obszary mające znaczenie dla Wspólnoty. <p>Obecnie na terenie województwa podlaskiego nie występują specjalne obszary ochrony siedlisk. Natomiast występuje 10 obszarów specjalnej ochrony ptaków (PLB), 20 obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (OZW) oraz dwa obszary mające podwójny status, będące jednocześnie obszarem specjalnej ochrony ptaków i obszarem mającym znaczenie dla Wspólnoty (PLC). Ponadto, na terenie województwa podlaskiego</p>	+	Uaktualniono Dyrektywę Ptasia; uwzględniono wszystkie uwagi dotyczące sieci Natura 2000 (wyjaśnienie: OZW to obszary zatwierdzone przez Komisję Europejską, a nie objęte jeszcze rozporządzeniem Ministra Środowiska, w Polsce rozporządzenie mają tylko obszary ptasie, jednak w bazach GDOŚ dla przyszłych obszarów siedliskowych jest używany skrót PLH, nie OZW).

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
		występuje jeden obszar Natura 2000 będący w fazie wyznaczania – potencjalny obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Natura 2000 „Sasanki w Kolimogach”.		
64	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 3.4 We fragmencie o powołanym Leśnym Kompleksie Promocyjnym należałoby zapisać, że LKP powstał z inicjatywy Lasów Państwowych. Szersza informacja o LKP jest dopiero przy omawianiu lasów.	+	Uwaga uwzględniona – dopisano w pierwszym akapicie rozdz. 3.4.
65	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 3.4 Ochrona Przyrody i krajobrazu (OP), proponujemy wprowadzenie zdania o następującym brzmieniu „Obszar całej Puszczy Białowieskiej, od 2005 roku, jest rezerwatem biosfery.”	+	Uwaga uwzględniona – dopisano w pierwszym akapicie rozdz. 3.4.
66	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 3.4 Użyte w Tabeli nr 6 określenie „Ostoja Ramsar” proponujemy zmianę na „Obszar wodno-błotny Konwencji Ramsar” lub ujednoczenie z nazwą podaną w Roczniku Statystycznym GUS. Ostoja kojarzy się z siedliskiem, natomiast w tytule rubryki chodzi o wyeksponowanie międzynarodowej rangi obiektów.	+	Uwaga uwzględniona - zmieniono zgodnie z sugestią.
67	Ministerstwo Środowiska	Podrozdział 3.4.1 W 3 linijce od dołu, fragment zdania „...rolę w odbudowie populacji...” proponujemy zmienić na „...rolę w restytucji gatunku...”. Odbudowa populacji ma techniczne znaczenie, natomiast restytucja wiąże się z realizowanym, międzynarodowym programem restytucji żubra.	+	Uwaga uwzględniona - zmieniono zgodnie z sugestią.
68	Ministerstwo Środowiska	Podrozdział 3.4.1 W 2 linijce od góry, proponujemy doprecyzowanie zdania i nadanie następującego brzmienia „Flora Parku liczy około 5000 gatunków, w tym 786 gatunków roślin naczyniowych...” i dalej bez zmian.	+	Uwaga uwzględniona - zmieniono zgodnie z sugestią.
69	Ministerstwo Środowiska	Podrozdział 3.4.2 Należy dokonać weryfikacji treści rozdziału. Proponuje się krótko opisać środowiskotwórczą rolę lasów i działania Lasów Państwowych w powiększaniu zasobów leśnych, zrównoważonego użytkowania lasu oraz jego ochrony.	+/-	Uwaga uwzględniona częściowo. Nie opisano środowiskotwórczej roli lasów, ponieważ w POŚ nie zamieszcza się podstaw teoretycznych z zakresu ekologii i naukowych podstaw ochrony środowiska. Dodano fragment: "W ramach działań na rzecz ochrony przyrody RDLP Białostok realizuje wraz z kilkoma nadleśnictwami, Polskim Towarzystwem Ochrony Ptaków oraz dwoma innymi organizacjami Projekt LIFE+ „Ochrona orlika krzykliwego na wybranych obszarach

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
				Natura 2000". Głównym celem pięcioletniego projektu, rozpoczętego w styczniu 2010 roku jest zatrzymanie spadku i polepszenie stanu oraz zasięgu lęgowej populacji orlika krzykliwego w Puszczy Białowieskiej i Knyszyńskiej oraz wypracowanie i promocja modeli zrównoważonego gospodarowania krajobrazem dla danego gatunku do 2015 roku" -- jest to dobry przykład zaangażowania się LP w działania na rzecz ochrony przyrody.
70	Ministerstwo Środowiska	Podrozdział 3.4.5 Podsumowanie, w 5 linijce od góry, w rozpoczynającym się zdaniu, proponujemy nadanie następującego brzmienia: „Dobry jest również stan lasów ze względu na znaczne oddalenie od źródeł emisji przemysłowych.” I dalej bez zmian.	+	Uwaga uwzględniona - zmieniono zgodnie z sugestią.
71	Ministerstwo Środowiska	Podrozdział 3.4.5 Podsumowanie, do rozpoczynającego się zdania „ Nie jest to łatwe zadanie, o czym świadczą intensywne konflikty ekologiczne.” Proponuje się kropkę zamienić na przecinek i dodać następujące wyrazy „...”, spowodowane w wielu przypadkach brakiem planów zagospodarowania przestrzennego.” i dalej bez zmian.	+	Uwaga uwzględniona - zmieniono zgodnie z sugestią.
72	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 2.2 W części dotyczącej Infrastruktury energetycznej, proponuję poszerzenie informacji o strukturę systemu energetycznego oraz dane o mocy zainstalowanej.	+	Uwaga uwzględniona. Uzupełniono o wykaz istniejących na terenie Podlasia 25 instalacji produkujących energię elektryczną z odnawialnych źródeł energii oraz podano ich moce.
73	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 3.7 Należy poszerzyć informację o strukturę rozwoju OZE wraz z przedstawieniem uwarunkowań rozwoju wskazanych rodzajów. Należy ew. uzupełnić wykaz o inne źródła energii niż OZE w tym energetyki zawodowej i przemysłowej wraz z uwzględnieniem Inteligentnych Sieci Energetycznych w wybranych obszarach.	+	Uwaga uwzględniona. Obecnie poszerzony rozdział zawiera niezbędne dane charakteryzujące OZE na tym terenie.

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
74	Ministerstwo Środowiska	<p>Rozdział 3.9 Proponuję poczynić wzmiankę o ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze oraz szerzej opisać wpływ tej eksploatacji na środowisko naturalne, w szczególności na powierzchnię ziemi. Działalność górnicza bowiem powoduje często zmiany rzeźby terenu, co wiąże się z naruszeniem walorów krajobrazowych obszarów użytkowanych górniczo. Właściwe zarządzanie terenami po działalności górniczej to istotna forma działalności przemysłu wydobywczego oraz innych rodzajów działalności gospodarczej związanej z wykorzystaniem kopalin i wytwarzanych w trakcie eksploatacji i przeróbki odpadów. Z uwagi na fakt, że w wielu przypadkach na terenach przekształconych działalnością górniczą nie ma możliwości powrotu do ekosystemów pierwotnych, istotnego znaczenia nabierają działania zmierzające do przywrócenia obszarom przekształconym ich aktywności biologicznej oraz estetycznych walorów krajobrazowych poprzez szeroko rozumiane zabiegi rekultywacyjne.</p> <p>Podkreślenia wymaga okoliczność, iż przedsięwzięcia mające na celu usuwanie niekorzystnego przekształcenia środowiska naturalnego powstałego w wyniku prowadzonej eksploatacji surowców naturalnych dotyczą przede wszystkim likwidacji zakładów górniczych oraz rekultywacji gruntów poeksploatacyjnych, zdegradowanych działalnością górniczą. Należy tu zaznaczyć, że działania te stanowią prawny obowiązek przedsiębiorcy podejmującego działalność górniczą i powinny być wykonywane na bieżąco, lecz nie później niż zakłada ustawodawca. Zatem przedsięwzięcia prowadzone w celu naprawienia ujemnych wpływów eksploatacji na powierzchnię ziemi stanowią integralną część działań zrównoważonego rozwoju polegających na racjonalnym wydobyciu i użytkowaniu surowców mineralnych.</p>	+	Uwaga uwzględniona.
75	Ministerstwo Środowiska	<p>Podrozdział 3.9.1 Osady powinny być klasyfikowane według klucza litologicznego (piaski, gliny zwałowe, żwiry, iły) albo według klucza morfologicznego (piaski i żwiry sandrów, piaski i żwiry moren czołowych). Mieszanie klasyfikacji jest niewskazane.</p>	-	Nie uwzględniono - zastosowane nazewnictwo wynika z "Bilansu zasobów mineralnych i wód termalnych" Państwowego Instytutu Geologicznego IG. Jest to jedyny wykaz istniejących zasobów.

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
76	Ministerstwo Środowiska	<p>Rozdział 7</p> <p>Tytuł tabeli 19 sugeruje, że jest ona stworzona dla województwa śląskiego. Należy zmienić na województwo podlaskie. Dodatkowo uważam, że <u>problem Odnawialnych źródeł energii powinien uzyskać priorytet I</u>. Większe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii jest jednym z elementów pakietu energetyczno-klimatycznego, zatwierzonego przez wszystkie kraje UE, zakładającego dla Polski w 2020 r. 15% udział odnawialnych źródeł energii, w zużyciu energii finalnej w Polsce. Brak jest również w POŚ informacji jaki jest ten udział na dzień dzisiejszy w województwie podlaskim i jakie są prognozy na następne lata.</p>	+/-	<p>Uwaga uwzględniona częściowo. Zmieniono tytuł tabeli, natomiast nie zmieniono priorytetu dotyczącego źródeł odnawialnych. Ze względu na brak dostępnych aktualnych danych nt. udziału odnawialnych źródeł energii w zużyciu energii finalnej w województwie podlaskim, nie podano takiej informacji.</p>
77	Ministerstwo Środowiska	<p>Rozdział 9</p> <p>W Programie <u>nie ustalono celów i harmonogramów działań proekologicznych</u>, jak również nie wskazano <u>środków niezbędnych do osiągnięcia tych celów (brak wskazania mechanizmów prawno-ekonomicznych i środków finansowych)</u>.</p> <p>W obszarze ochrony powietrza autorzy Programu wymieniają <u>jeden cel długookresowy do 2018 roku</u> jako Kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza, oraz dwa cele krótkoterminowe. Podane hasła są bardzo ogólne, nie precyzujące żadnych nowych celów. Na przykład cel dotyczący spełnienia wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza to kwestia odrębnych przepisów, zatem podawanie go jako celu Programu jest mało użyteczne i nieprecyzyjne. Ponadto zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska dla celów długookresowych powinny zostać ustalone planowane poziomy jakości powietrza. Takich informacji brakuje w przedstawionym materiale. Jako cele operacyjne krótkoterminowe zdefiniowano hasła ogólne np. ograniczenie niskiej emisji, modernizacja kotłowni, termomodernizacja budynków, budowa obwodnic, poprawa stanu technicznego dróg, nie precyzując i nie wskazując żadnych konkretnych zadań. Określono natomiast termin ich realizacji jako 2014 r., a koszt całkowity przedsięwzięcia oszacowano jako realizację zadań własnych i wg kosztorysów prac, o których nie ma informacji w dalszej części programu.</p>	-	<p>Uwaga nie uwzględniona. Stopień szczegółowości harmonogramu zadań na poziomie wojewódzkim uznano za wystarczający. Konkretnie zadania w obszarze ochrony powietrza powinny być ujęte w powiatowych i gminnych programach ochrony środowiska.</p>

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
78	Ministerstwo Środowiska	<p>W projekcie występują liczne błędy redakcyjne (literówki, nawiasy itp.) oraz składniowe (odmiana). Należy poprawić projekt Programu pod kątem redakcyjnym np. (tylko wybrane przykłady):</p> <ul style="list-style-type: none"> - na str. 13 jest: "Opiera na wszystkich obowiązujących oraz znanych i będące w fazie projektów ...", powinno być: „Opiera się na wszystkich obowiązujących oraz znanych i będących w fazie projektów ...”. - str. 43 jest: „WIOŚ sygnalizuje jednak problem dotrzymaniem normy ...”, powinno być: „WIOŚ sygnalizuje jednak problem z dotrzymaniem normy ...”. - na str. 104 tytuł Tabeli 19 <i>Identyfikacja i ocena problemów środowiskowych województwa śląskiego</i>", powinno być: "...podlaskiego". 	+	Uwaga uwzględniona - dokument poprawiono.
79	Ministerstwo Środowiska	<p>Rozdział 2.5 Tytuł sugeruje planowane zmiany, warto wspomnieć o przyjętym przez Rząd projekcie ustawy o systemie rozliczania i bilansowania wielkości emisji dwutlenku siarki (SO₂) i tlenków azotu (NO_x) dla dużych źródeł spalania, służącej osiągnięciu celów określonych dyrektywą 2001/80/WE. Ze wspomnianego projektu ustawy wynikają pewne konsekwencje dla działań w zakresie ochrony powietrza.</p>	+	Uwaga uwzględniona – dokument uzupełniono.
80	Ministerstwo Środowiska	<p>Rozdział 6 Od dołu strony, ostatni akapit, Priorytet: Ochrona przyrody i krajobrazu (OP), proponujemy, w pierwszej linijce, nadanie następującego brzmienia: „brak planów zagospodarowania przestrzennego, lub brak odpowiednich zapisów, które zapobiegałyby konfliktom na obszarach granicznych”.</p>	+	Uwaga uwzględniona - zmieniono na: „brak planów zagospodarowania przestrzennego, lub brak odpowiednich zapisów, które zapobiegałyby konfliktom”.
81	Ministerstwo Środowiska	<p>Rozdział 9 W rozdziale wskazane są kierunki działania w poszczególnych obszarach ochrony środowiska. Trudno jednak uznać treść tego rozdziału jako opis celów. Cele muszą być określone ilościowo tak, aby można było rozpisnąć je na zadania, określić harmonogram i niezbędne środki, a w przyszłości ocenić stopień realizacji celu. Art. 18 Prawo ochrony środowiska zobowiązuje organ wykonawczy, czyli w tym przypadku zarząd województwa podlaskiego, do sporządzania co 2 lata raportu z wykonywania danego programu. W obecnej sytuacji trudno sobie wyobrazić jak miałyby wyglądać taki raport, gdyż w programie <u>brakuje konkretnie zdefiniowanych zadań, harmonogramu ich wdrażania i</u></p>	-	Uwaga nie uwzględniona. Stopień szczegółowości harmonogramu zadań uznano za wystarczający.

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
		<u>finansowania, które można by było rozliczać i raportować ich realizację.</u>		
82	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 10 Zawiera w większości listę działań/zadań, określonych bardzo ogólnie, przy braku charakterystyki ilościowej. W takim kontekście dziwne jest podawanie informacji o środkach niezbędnych na realizację poszczególnych działań. Skoro działania/zadania nie są określone ilościowo, na jakiej podstawie powstały szacunki kosztów? Trudno jest również zaakceptować brak szacunków nakładów przy wielu działaniach lub stwierdzenia typu „wg budżetu”. Logika tworzenia programu nakazuje w pierwszej kolejności zdefiniować zadania, a później oszacować niezbędne środki, a nie odwrotnie.	-	Uwaga nie uwzględniona. Stopień szczegółowości harmonogramu zadań uznano za wystarczający.
83	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 10 Brak prezentacji szczegółowych zadań realizowanych na terenie województwa podlaskiego w latach 2011-2014.	-	Uwaga nie uwzględniona. Stopień szczegółowości harmonogramu zadań uznano za wystarczający.
84	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 10 Należałoby dodać informację o możliwościach ograniczenia emisji w transporcie miejskim np. poprzez systemy odzyskiwania energii. Ponadto, przy zastosowaniu CNG trzeba uwzględnić budowę stacji zasilania tym paliwem. W naszej opinii powinno się także przeanalizować kwestię wprowadzenia inteligentnej organizacji ruchu.	-	Uwaga nie uwzględniona – kwestie ochrony powietrza zawarte są w Programach ochrony powietrza, których obowiązek opracowywania przez samorząd województwa reguluje ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. W dokumentach tych zawarta jest szczegółowa analiza źródeł nadmiernego zanieczyszczenia powietrza, jak również określone są niezbędne do realizacji zadania.
85	Ministerstwo Środowiska	W Tabeli 21 należy zmienić użyte kilkakrotnie określenia „zarządy parków narodowych” na „dyrekcje parków narodowych”	+	Uwaga uwzględniona – dokument poprawiono.
86	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 12.5 Wskaźniki efektywności programu nie zawierają wartości planowanych wskaźników do osiągnięcia w latach realizacji programu,	-	Uwaga nie uwzględniona. Wskaźniki zawarte w POŚ wskazują obecną sytuację. Przy wprowadzeniu w kolejnych latach osiągniętych wartości możliwe będzie określenie trendów zachodzących w środowisku.
87	Ministerstwo Środowiska	Tabela 22 – proponuje się pogrupowanie wymienionych w tabeli wskaźników wg celów programu, które zdefiniowane są na str. 108. Poza tym zasadne wydaje się, by wszystkie priorytety/cele miały odzwierciedlenie we wskaźnikach. W obecnej wersji tabeli brak jest wskaźników dla np. OZE – udział OZE w produkcji/zużyciu energii w województwie.	-	Uwagi nie uwzględniono – brak wpływu na merytoryczną jakość dokumentu.

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
88	Ministerstwo Środowiska	Uwagi z zakresu ochrony ziemi: brak opisu monitoringu składowisk (rodzaju, możliwości itp.), Brak tematu o osadach ściekowych Brak problematyki "wraków" (samochodów wycofanych z eksploatacji), Oceny stopnia realizacji celów programu- mowa jest w bardzo ogólny sposób o miernikach - o jakie mierniki chodzi - sugerujemy rozszerzyć temat, Temat: wskaźniki środowiska - opis bardzo hasłowy i ogólny - sugerujemy rozszerzyć temat.	-	Uwaga nie uwzględniona, ponieważ wskazana problematyka jest ujęta w obowiązującym „Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Podlaskiego na lata 2009-2012” i zostanie zaktualizowana w opracowywanym „Planie Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2012-2017”.
89	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 4 - brak tematu o odpadach, - w dokumencie podstawowym, tj. Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007-2010 - priorytetem III jest Racjonalna gospodarka odpadami, przyjazna środowisku w celu ochrony wód i powierzchni ziemi - w aktualizacji priorytet ten został pominięty.	-	Uwaga nie uwzględniona, ponieważ wskazana problematyka jest ujęta w obowiązującym „Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Podlaskiego na lata 2009-2012” i zostanie zaktualizowana w opracowywanym „Planie Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2012-2017”.
90	Ministerstwo Środowiska	Brak jest tematyki odpadowej. Należy uzupełnić o cele dla gospodarki odpadami oraz o informacje na temat zakładanych i planowanych inwestycji, np.: nie ma informacji o projekcie "Zintegrowany system gospodarki odpadami dla aglomeracji białostockiej" z działania 2.1 POIS.	-	Uwaga nie uwzględniona, ponieważ wskazana problematyka jest ujęta w obowiązującym „Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Podlaskiego na lata 2009-2012” i zostanie zaktualizowana w opracowywanym „Planie Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2012-2017”.
91	Ministerstwo Środowiska	Brak w programie szczegółowych informacji na temat potrzeb województwa podlaskiego w zakresie ochrony środowiska z dziedziny ochrony wód jak i konkretnych zadań, jakie będą zrealizowane w latach 2011-2014	+	Uwaga uwzględniona. Szerzej opisano działania niezbędne do poprawy stanu wód województwa podlaskiego oraz działania zapobiegające powodzi i suszom. (pkt. 3.2.1. i pkt 3.2.2.3.) W planie operacyjnym podano konkretne działania (np., budowę i modernizację konkretnych oczyszczalni ścieków) mające na celu poprawę stanu wód.
92	Ministerstwo Środowiska	W dokumencie wymienionych jest szereg aktów prawnych dotyczących ochrony środowiska, ale nie przekłada się tego, co to oznacza dla województwa podlaskiego.	-	Uwagi nie uwzględniono - dokument jest zgodny z obowiązującymi aktami prawnymi.
93	Ministerstwo Środowiska	Mając na uwadze nadrzędność zasady zrównoważonego rozwoju, w Programie Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego należy uwzględnić jak największą ilość instrumentów, które umożliwią jej realizację. Jednym z nich, całkowicie pominiętym w Programie, są systemy zarządzania środowiskowego, a szczególnie wspólnotowy system ek zarządzenia i audytu EMAS (Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1221/2009).	+	Uwaga uwzględniona - wprowadzono zapisy dotyczące EMAS.

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
		Z uwagi na powyższe, proponuje zarówno uwzględnienie w Programie działań mających na celu wdrażanie systemu zarządzania środowiskowego w organach administracji samorządowej i ich rejestrację w systemie EMAS, jak i wykorzystywanie systemu EMAS jako narzędzia w ramach realizacji Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego.		
94	Ministerstwo Środowiska	W dokumencie zamiast wyrażenia „surowce mineralne” lub „surowce naturalne” należy stosować nazewnictwo zgodne z ustawą z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. z 2005 r. Nr 228, poz.1947 z późn. zm.), czyli "kopaliny" np. wydobywanie kopaliny ze złóż.	+	Uwaga uwzględniona – dokument poprawiono.
95	Ministerstwo Środowiska	<p>Podrozdział 1.4.1</p> <p><u>Informacje dotyczące strategicznej oceny oddziaływania na środowisko zamieszczone w tym rozdziale nie są w pełni poprawne.</u></p> <p>Nawiązując do pkt III, zwracam uwagę, iż ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227, z późn. zm.) nie przewiduje „konieczności wystąpienia do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska i Państwowego Wojewódzkiego Inspektoratu Sanitarnego z wnioskiem o uzgodnienie konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania”. W świetle przepisów ww. ustawy organ opracowujący projekt dokumentu, o którym mowa w art. 46 pkt 2, może wystąpić jednocześnie do odpowiedniego organu ochrony środowiska i organu inspekcji sanitarnej w trybie dwóch artykułów: 53 - z wnioskiem o uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości prognozy oddziaływania na środowisko lub art. 48 - z wnioskiem o uzgodnienie odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Natomiast uzgodnienie „konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania” może dotyczyć dokumentów, o których mowa w art. 47 ww. ustawy, jednak dokonywane jest tylko z organem ochrony środowiska. Należy więc doprecyzować, którego z ww. uzgodnień dotyczy przedstawiona informacja.</p>	+	Uwaga uwzględniona. Poprawiono na zapis w brzmieniu: „W ramach tej oceny konieczne jest wystąpienie do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska i Państwowego Wojewódzkiego Inspektoratu Sanitarnego z wnioskiem o uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko”.

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
96	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 1.4.1 Odnosząc się do pkt IV. Uzupełnienie i korekta projektu Programu oraz strategicznej oceny oddziaływania na środowisko o ustalenia dokonane w trakcie etapu III informuję, iż strategiczna ocena oddziaływania na środowisko jest postępowaniem w sprawie oceny skutków realizacji danego projektu dokumentu na środowisko wobec czego nie może podlegać „uzupełnieniu i korekcie”. <u>Proponuje zatem zmianę brzmienia punktu IV na następującą: „Uzupełnienie i korekta projektu Programu na podstawie wyników strategicznej oceny oddziaływania na środowisko” lub „Uzupełnienie i korekta projektu Programu oraz prognozy oddziaływania na środowisko”</u> (w przypadku gdy zmiana projektu dokumentu nie będzie związana z wynikami strategicznej oceny oddziaływania na środowisko).	+	Uwaga uwzględniona – dokument zmieniono.
97	Ministerstwo Środowiska	Podrozdział 1.2.2 Należy zmienić zapis „gospodarka odpadowa” na „gospodarka odpadami”	+	Uwaga uwzględniona – zapis poprawiono.
98	Ministerstwo Środowiska	Podrozdział 1.5.4 Należy wskazać, według stanu prawnego na jaki dzień został opracowany dokument.	+	Uwaga uwzględniona - wskazano dzień: 22.06.2011 r.
99	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 2.4 24 listopada Rada Ministrów przyjęła przedłożony przez Ministra Rozwoju Regionalnego "Plan uporządkowania strategii rozwoju", w którym wskazana jest tworzona obecnie strategia Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko. Strategia ta formułuje działania w zakresie ochrony środowiska i energetyki w perspektywie do roku 2020. Wskazane byłoby aby w rozdziale pojawiło się wspomnienie iż trwają prace nad strategią.	+	Uwaga uwzględniona – zamieszczono informacje o przedmiotowym dokumencie.
100	Ministerstwo Środowiska	Podrozdział 2.4.1 Należy zmienić zapis: Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2014 (KPGO) na „Krajowy plan gospodarki odpadami 2014 (Kpgo 2014)”, ponieważ taka jest jego prawidłowa nazwa. Zmian należy dokonać w całym dokumencie, również w wykazie skrótów.	+	Uwaga uwzględniona – zmieniono na KPGO 2014.
101	Ministerstwo Środowiska	Podrozdział 2.4.1 Proponuję pełny zapis brzmienia Krajowej strategii ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Program działań na lata 2007-2013.	+	Uwaga uwzględniona.

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
102	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 2.5 Proponuję poczynić wzmiankę o ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 163, poz. 981), a w podrozdziale pt. „Degradacja powierzchni ziemi (PZ)” proponuję przywołać obowiązek rekultywacji gruntów po działalności górniczej, realizowany w oparciu o przepisy ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2004 r. Nr 121, poz. 1266, z późn. zm.).	+	Uwaga uwzględniona. Dodano zapis o tym, iż od 01.01.2012 r. obowiązywać będzie ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 163, poz. 981), w podrozdziale 3.10.1 ujęto zapisy wynikające z ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2004 r. Nr 121, poz. 1266, z późn. zm.).
103	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 2.5 W zdaniu „Jednym z aktów prawnych regulujących kwestie jakości powietrza jest dyrektywa 2008/50/WE ...” należy dodać fragment „która wprowadza nowe mechanizmy dotyczące zarządzania jakością powietrza w strefach i aglomeracjach oraz normy jakości powietrza dotyczące pyłu PM2,5 w powietrzu, a także weryfikuje i konsoliduje wcześniejsze obowiązujące akty prawne Unii Europejskiej w zakresie jakości powietrza”.	+	Uwaga uwzględniona – uzupełniono zapis w dokumencie.
104	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 3.1 Ostatni akapit na str. 38 zaczynający się od słów: „...Do substancji mających największy wpływ...” -z akapitu wynika, że wymienione powyżej tekstu dane o emisji różnych substancji emitowanych do powietrza zostały zsumowane i policzono ich udział w sumarycznej emisji (za 99% emisji odpowiada CO2). Uważamy, że emisji różnych substancji nie należy sumować, ponieważ ich oddziaływanie na środowisko nie jest jednakowe/porównywalne. Postępuje się tak jedynie w przypadku emisji gazów cieplarnianych (CO2, N2O, CH4, HFCs, PFCs, SF6) przeliczając emisję gazu innego niż CO2 na emisję ekwiwalentną emisji CO2 stosując wskaźnik ocieplenia globalnego (tzw. GWP) oszacowany przez Międzyrządowy Zespół ds. Zmian Klimatu (IPCC) indywidualnie dla każdego z gazów.	+	Uwaga uwzględniona – dodano zapis: „Do substancji mających największy udział w emisji zanieczyszczeń, pochodzących głównie z procesów spalania energetycznego należą: dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla i pyły. Spośród wymienionych powyżej substancji w największej ilości emitowany jest dwutlenek węgla. Bardzo istotnym jest jednak, że wielkość emisji dwutlenku węgla (CO2) z zakładów szczególnie uciążliwych w województwie podlaskim od 2003 roku wyraźnie maleje”.
105	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 2.2 Infrastruktura wodno-ściekowa opisana na stronie 17 nie zawiera informacji na temat kanalizacji deszczowej. Brak też charakterystyki potrzeb województwa podlaskiego w zakresie gospodarki wodno-ściekowej.	+	Uwaga uwzględniona. Dodano informacje nt. kanalizacji deszczowej (wg Raportu z realizacji KPOŚK za 2010 r.) oraz wymaganej długości rozbudowy sieci kanalizacyjnej (w pkt 3.2.2.2.).

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
106	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 2.3 Pojawił się zapis odnośnie Projektowanego Augustowsko – Druskiennickiego Transgranicznego Obszaru Chronionego, w którego skład ma wejść projektowany rezerwat Czarna Hańcza oraz planowany Park Krajobrazowy Puszczy Augustowskiej. W dokumencie tego typu nie powinno się podawać obiektów, które nie są nawet w fazie planowania. Jest to jedynie koncepcja, jaka pojawiła się wiele lat temu, natomiast nie weszła nawet w fazę planowania. W Planie Urządzenia Lasu nadleśnictwa Płaska pojawił się faktycznie taki zapis, jednak, jest to dokument ukazujący pewne idee i pomysły jakie pojawiły się ubiegłych latach. Jeżeli nie ma konkretnych działań w tym kierunku, nie powinno się podawać w opracowaniu jako działań, które są planowane.	+	Uwaga uwzględniona. Usunięto zapis dotyczący Projektowanego Augustowsko – Druskiennickiego Transgranicznego Obszaru Chronionego, w którego skład ma wejść projektowany rezerwat Czarna Hańcza oraz planowany Park Krajobrazowy Puszczy Augustowskiej.
107	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 2.4 Przy odwołaniu do Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, nie zostały scharakteryzowane potrzeby odnoszące się do województwa podlaskiego.	+	Uwaga uwzględniona. Działania niezbędne do poprawy stanu wód województwa podlaskiego szerzej przedstawiono w rozdz. 3.2.1. W planie operacyjnym podano konkretne działania (np., budowę i modernizację konkretnych oczyszczalni ścieków).
108	Ministerstwo Środowiska	Podrozdział 2.4.1 Sformułowania: „planów walki z hałasem” i „programy ochrony przed hałasem” należy zastąpić poprawnym określeniem: „programy ochrony środowiska przed hałasem”.	+	Uwaga uwzględniona.
109	Ministerstwo Środowiska	Podrozdział 3.1.2 Akapit rozpoczynający się od słów „Ozon jest silnym utleniaczem fotochemicznym, a kończący się słowami „naturalne źródła emisji prekursorów ozonu” został skopiowany z Raportu o stanie środowiska w Polsce 2008 wydanego w ramach Biblioteki Monitoringu Środowiska w 2010 r. Należy podać zatem źródło literaturowe dla tego akapitu.	+	Uwagę uwzględniono poprzez podanie źródła: „ Jak podaje WIOŚ w „Raporcie o stanie środowiska w Polsce w 2008r.” ozon jest silnym utleniaczem fotochemicznym, który powoduje poważne problemy zdrowotne, niszczy materiały i uprawy rolne”.
110	Ministerstwo Środowiska	Zapis: "sporządzenie spisu zamkniętych oraz opuszczonych składowisk odpadów wydobywczych". W związku z tym, proponuję żeby stwierdzenie "składowisk odpadów wydobywczych" zastąpić stwierdzeniem "obiektów unieszkodliwiania odpadów wydobywczych" - gdyż zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 5 ustawy o odpadach wydobywczych jest to poprawne określenie miejsc, w których składowane są odpady wydobywcze.	+	Usunięto zapis z dokumentu ze względu na brak w województwie podlaskim obiektów unieszkodliwiania odpadów wydobywczych.
111	Ministerstwo Środowiska	Podrozdział 3.1.3 <u>Należy przeredagować zdanie „Ponadto należy zwrócić uwagę, że Komisja Europejska opracowała projekt nowej dyrektywy ...” na:</u>	+	Uwaga uwzględniona.

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
		„Ponadto należy zwrócić uwagę, że w dniu 17 grudnia 2010 r. weszła w życie dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/75/UE z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie emisji przemysłowych (zintegrowane zapobieganie zanieczyszczeniom i ich kontrola), która w zakresie dużych obiektów spalania będzie obowiązywała od dnia 7 stycznia 2016 r. ..”. oraz wykreślenie zdania „Komisja Europejska w projekcie dyrektywy zakłada wprowadzenie jej zapisów w życie od 2016 r.”.		
112	Ministerstwo Środowiska	Należy podać właściwe miejsce publikacji ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach, czyli „Dz. U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243, z późn. zm.).	+	Uwaga uwzględniona.
113	Ministerstwo Środowiska	Podrozdział 2.4.1 Należy zmienić zapis „objęcie systemem zbiórki odpadów komunalnych 100% mieszkańców najpóźniej do 2015 r.” na „objęcie zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych wszystkich mieszkańców najpóźniej do 2015 r.”.	+	Uwaga uwzględniona. Zmieniono zapis na: „objęcie zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych wszystkich mieszkańców najpóźniej do 2015 r.”.
114	Ministerstwo Środowiska	Podrozdział 3.2.1.1 Sformułowanie: "przekrojach pomiarowo kontrolnych" należy zmienić na: "punktach pomiarowo-kontrolnych". Również na stronach 47 i 55	+	Uwaga uwzględniona.
115	Ministerstwo Środowiska	Podrozdział 3.2.1.1 Tabela 3, poz. 28, prawdopodobnie w kolumnie „Rodzaj monitoringu” wpisano błędnie „MI”, a powinno być „ML”.	+	Uwaga uwzględniona.
116	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 2.5 Nie jest jasne jakie odpady należy rozumieć pod stwierdzeniem „odpadów stałych”. W związku z czym należy wskazać czy chodzi np. o odpady komunalne, czy odpady użytkowe. Ponadto należy doprecyzować co jest rozumiane pod pojęciem „usuwania” odpadów.	+	Uwaga uwzględniona. Zmieniono w zdaniu „usuwania i unieszkodliwiania odpadów stałych” na: „systemu gospodarowania odpadami”.
117	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 2.5 Należy doprecyzować co jest rozumiane pod pojęciem „odzyskiwania” odpadów, czy chodzi o ich odzysk, w tym recykling?	+	Uwaga uwzględniona. Poprawiono zdanie: „wprowadzenie systemu unieszkodliwiania gospodarowania odpadami zgodnego z hierarchią gospodarowania odpadami” na: "wprowadzenie systemu gospodarowania odpadami zgodnego z hierarchią postępowania z odpadami."
118	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 3.6 Uporządkowania wymaga terminologia stosowana w dokumencie: - zgodnie z definicją zawartą w Art. 3 ustawy Prawo ochrony środowiska oraz terminologią stosowaną w tej ustawie należy używać określenia „pola elektromagnetyczne” a nie „promieniowanie elektromagnetyczne”, tytuł rozdziału 3.6 należy odpowiednio zmienić,	+/-	Uwaga częściowo uwzględniona. Zmieniono tytuły rozdziałów. W dokumencie nie przedstawiono infrastruktury ani wyników pomiarów pól ze względu na brak przekroczeń poziomów dopuszczalnych.

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
		<p>- tytuł rozdziału 3.5.2 należy zmienić z „Hałas linii elektromagnetycznych” na „Hałas linii elektroenergetycznych”. W sposób zbyt lakoniczny opisano istniejącą infrastrukturę elektroenergetyczną – linie i stacje elektroenergetyczne oraz zamierzenia inwestycyjne wraz z odniesieniami do oddziaływań środowiskowych tej infrastruktury. Nie opisano istniejącej infrastruktury radiokomunikacyjnej i spodziewanych zmian tej infrastruktury wraz z odniesieniami do oddziaływań środowiskowych tej infrastruktury. Brak odniesienia do pomiarów pól elektromagnetycznych wykonywanych zgodnie z wymaganiami Art. 122a ustawy Prawo ochrony środowiska w otoczeniu instalacji emitujących pola elektromagnetyczne. Wyniki tych pomiarów są przekazywane Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska oraz Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu. Brak bezpośredniego odniesienia do wymagania zawartego w Art. 124 ustawy Prawo ochrony środowiska, tzn. obowiązku prowadzenia przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska rejestru terenów, na których stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku.</p>		
119	Ministerstwo Środowiska	<p>Rozdział 3.6 Należy zweryfikować zapisy wymieniające wśród obiektów radiokomunikacyjnych stacje i linie energetyczne oraz urządzenia powszechnego użytku tj. kuchenki mikrofalowe, monitory.</p>	+	<p>Uwaga uwzględniona. Zweryfikowano zapisy w następujący sposób: „Ocena stanu poziomów pól elektromagnetycznych sztucznie wytworzonych w środowisku dotyczy przede wszystkim pól emitowanych przez:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nadajniki radiowe i telewizyjne oraz CB - radio i radiostacje amatorskie, • stacje bazowe telefonii komórkowej, • stacje i linie energetyczne, • wojskowe i cywilne urządzenia radionawigacji i radiolokacji.”
120	Ministerstwo Środowiska	<p>Podrozdział 3.7.1 Proponuje się zmienić brzmienie pierwszego zdania na: Biorąc pod uwagę zapisy Pakietu energetyczno-klimatycznego, dyrektywy 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych, Polityki energetycznej Polski do 2020 r. oraz dokumentów strategicznych województwa.</p>	+	Uwaga uwzględniona.

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
121	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 3.8 W akapicie drugim występuje błąd terminologiczny: etylina została zastąpiona benzynami bezołowiowymi.	+	Uwaga uwzględniona.
122	Ministerstwo Środowiska	Podrozdział 3.9.1 Należy uszczegółowić opis budowy geologicznej województwa podlaskiego, poczynając od najstarszych udokumentowanych utworów geologicznych platformy prekambryjskiej na osadach czwartorzędowych kończąc. Wskazane jest wyjaśnienie przyczyn zaburzeń utworów kredy, a także różnic miąższości osadów czwartorzędowych. Ponadto należy zweryfikować informacje na temat zasięgów złodowaceń i efektów ich działalności w przedmiotowym regionie.	-	Uwaga nie uwzględniona. Program Ochrony Środowiska nie wymaga zamieszczania opisu budowy geologicznej w takim stopniu szczegółowości.
123	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 2.5 Wykaz dyrektyw obejmuje kilka nieobowiązujących dyrektyw, a z drugiej strony nie ma wszystkich obowiązujących z zakresu gospodarki odpadami. Należy zaktualizować miejsce publikacji ustawy o odpadach na „Dz. U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243, z późn. zm.”. Należy przytoczyć prawidłową nazwę ustawy z dnia 11 maja 2011 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 90, poz. 607, z późn. zm.). Ponadto należy zmienić zapisy dotyczące miejsc publikacji pozostałych ustaw – przykładowo prawidłowy zapis miejsca publikacji ustawy z dnia 20 stycznia 2005 r. o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji to: Dz. U. Nr 25, poz. 202, z późn. zm. Zaznaczyć należy również, że kilka wskazanych wymagań wynikających z przepisów prawa w rzeczywistości z nich nie wynika. Przykładowo nie ma wymogu prawnego dotyczącego „likwidacji mogiłników do końca 2010 r.” oraz wymogu „przystąpienia po 2010 r. do inwentaryzacji, wycofania z eksploatacji i likwidacji urządzeń i olejów zawierających PCB o stężeniu poniżej 0,005% wagowo”. Również wymóg ostatecznego uporządkowania stanu składowisk niespełniających wymagań, w tym ich zamknięcie, należało wykonać do końca 2009 r., a nie 2010 r. jak zostało wskazane w projekcie opiniowanego dokumentu.	+	Uwaga uwzględniona. Uaktualniono dyrektywy i ustawy oraz poprawiono zapisy dotyczące wymagań wynikających z przepisów prawa.

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
124	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 2.5 W projekcie dokumentu jest odniesienie do projektu ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw. Natomiast dnia 25 lipca 2011 r. ogłoszona została ustawa z dnia 1 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 152, poz. 897). W związku z czym należy przeredagować akapit drugi na str. 35.	+	Uwaga uwzględniona. W celu wdrożenia unijnych zobowiązań odnoszących się do gospodarki odpadami komunalnymi Sejm przyjął w dniu 1 lipca 2011 r. ustawę o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw, której większość przepisów zacznie obowiązywać od stycznia 2012 r.
125	Ministerstwo Środowiska	Z uwagi na fakt, iż podrozdział 3.9.1 stanowi swoiste wprowadzenie do rozdziału 3.9 „Eksploatacja Surowców Naturalnych”, należałoby zawrzeć informacje na temat warunków występowania rud ilmenitowo-magnetytowych, pierwiastków promieniotwórczych oraz pierwiastków ziem rzadkich, o których wspomina się w dalszej części podrozdziału.	+	Uwaga uwzględniona. Rozdział dotyczący zasobów kopalin został przygotowany w oparciu o "Bilans zasobów naturalnych i wód termalnych" PIG. Ujęto wszystkie kopaliny występujące na tym terenie.
126	Ministerstwo Środowiska	Wykaz krain wg podziału fizyczno-geograficznego prof. Kondrackiego, zawarty na początku podrozdziału 3.9.1., wykracza poza problematykę rozdziału poświęconego zagadnieniom występowania złóż i eksploatacji kopalin.	+	Uwaga uwzględniona - usunięto wskazany fragment tekstu.
127	Ministerstwo Środowiska	Podrozdział 3.9.1 W grupie osadów czwartorzędowych występujących na terenie województwa podlaskiego nie uwzględniono osadów wodnolodowcowych równin sandrowych.	+	Uwaga uwzględniona - ujęto wskazany rodzaj osadów.
128	Ministerstwo Środowiska	Podrozdział 3.9.1 Zastrzeżenia budzi zaproponowany przez autorów podział kopalin w obrębie kopalin pospolitych, na „(...) zasobne surowce skalne związane z czwartorzędem i mniej zasobne złoża związane ze starszymi okresami geologicznymi”. W efekcie autorzy błędnie włączyli kopaliny podstawowe (w tym rudy pierwiastków ziem rzadkich oraz promieniotwórczych) do wydzielonej w obrębie kopalin pospolitych grupy II - „mniej zasobnych złóż związanych ze starszymi okresami geologicznymi”.	+	Uwaga uwzględniona – usunięto wskazany fragment.
129	Ministerstwo Środowiska	W podrozdziale 3.9.2 "Zasoby Mineralne" powinno znaleźć się zdanie: "Od 2011 r. rejon województwa podlaskiego (a w szczególności część południowa i północna) stał się przedmiotem zainteresowania przedsiębiorców, w związku z potencjalną możliwością występowania w tym obszarze niekonwencjonalnych złóż gazu ziemnego. W przyszłości może się to przyczynić do odkrycia i udokumentowania w województwie podlaskim złóż węglowodorów".	+	Uwaga uwzględniona - dodano zapis.

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
130	Ministerstwo Środowiska	W podrozdziale 3.9.2 w I akapicie należy zmienić zapis „sposób zagospodarowania” na „sposobu ich zagospodarowania”.	+	Uwaga uwzględniona.
131	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 5 <ul style="list-style-type: none"> • tiret piąty – nie jest jasne co oznacza „niski poziom zagospodarowania”. Należy doprecyzować stwierdzenie, • tiret 14 – należy zmienić „ilość” na „liczba”, • tiret 15 – należy zmienić „ilość” na „liczba”; należy doprecyzować, czy chodzi o instalacje do odzysku i unieszkodliwiania innego niż składowanie odpadów; 	+	Uwaga uwzględniona – doprecyzowano zapisy.
132	Ministerstwo Środowiska	Podrozdział 3.2.2.2 Opis zawiera informację na temat ilości ścieków wymagających oczyszczenia (40,5 hm ³). Należy doprecyzować, w jakim okresie czasu powstaje ta ilość ścieków.	+	Uwaga uwzględniona. Dopisano, iż ilość ta dotyczy 2009 r.
133	Ministerstwo Środowiska	Podrozdział 3.2.4 Po wyrazie (OSN) dodać zapis (stan na rok 2008). Proponowane brzmienie „ – na obszarze województwa podlaskiego nie stwierdzono występowania wód wrażliwych na zanieczyszczenia ze źródeł rolniczych, ani występowania obszarów szczególnie narażonych (OSN) - (stan na rok 2008)”.	+	Uwaga uwzględniona. Dopisano zgodnie z sugestią.
134	Ministerstwo Środowiska	W ostatnim punkcie należy zmienić zapis „gospodarka odpadowa” na „gospodarka odpadami”.	+	Uwaga uwzględniona.
135	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 3.3 Podana jest informacja, że na koniec 2009 r. w województwie podlaskim znajdowało się 39 składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne na których składowane są odpady komunalne (takie dane zostały uzyskane od urzędu marszałkowskiego na potrzeby przygotowania Kpgo 2014). W opiniowanym projekcie podano, że na koniec 2010 r. na terenie województwa zlokalizowanych było 86 składowisk, z czego 39 jest czynnych. Należy doprecyzować, czy 43 składowiska, które mają decyzję na zamknięcie, są to wyłącznie składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, czy są to składowiska innego rodzaju. Jeśli są to składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne na których składowane są odpady komunalne, to z podanej informacji wynikałoby, że na terenie województwa znajdują się 82 takie składowiska, a nie jak podano 86 składowisk. Należy podać informację, czy funkcjonujące składowiska odpadów	+	Uwaga uwzględniona. Doprecyzowano zapisy.

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
		innych niż niebezpieczne i obojętne, na których są składowane odpady komunalne spełniają wszystkie wymagania.		
136	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 3.3 - w opisie tekstu powołanie jest na rysunek - brak opisu o jaki rysunek chodzi oraz brak tego rysunku, - w opisie programu usuwania azbestu - przedstawione dane to dane z 2007 r. - jeśli ten dokument to aktualizacja to sugerujemy umieścić aktualne dane. Co zrobiono z azbestem / ile zdemontowano do 2011 r.	+/-	Uwaga częściowo uwzględniona. Usunięto fragment, w którym jest odwołanie do rysunku. Zrezygnowano z zapisów dotyczących azbestu, gdyż te informacje będą zamieszczone w aktualizowanym wojewódzkim planie gospodarki odpadami.
137	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 3.3 Wskazane byłoby podanie mocy przerobowych instalacji; nie odniesiono się do problemu braku pełnej likwidacji mogilników na terenie województwa.	-	Uwaga nie uwzględniona. Moce przerobowe instalacji i problem mogilników zostanie opisany szczegółowo w aktualizacji WPGO.
138	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 5 • tiret drugi – co oznacza „niesprostanie wymaganiom prawnym związanym z ograniczeniem składowania odpadów”. Czy chodzi o niewywiązanie się z obowiązku osiągnięcia odpowiednich poziomów redukcji składowania np. komunalnych odpadów ulegających biodegradacji? Należy doprecyzować zapis w projekcie dokumentu, • tiret trzeci – należy zmienić „skażenie” na „zanieczyszczenie”;	+	Uwaga uwzględniona – doprecyzowano zapisy.
139	Ministerstwo Środowiska	<u>Przedstawiony Program niestety nie wypełnia wielu ze wskazanych w art. 14 ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.) wymagań.</u> W opiniowanym opracowaniu problematyka, którą można uznać za wymagany ustawą zakres programu ochrony środowiska, zajmuje ok. 22 strony (strony 107-121, 125-127, 129-132), natomiast w pozostałej części materiał skupia się na dokładnym przedstawieniu aktualnej sytuacji stanu środowiska w województwie podlaskim w różnych komponentach środowiska.	-	Uwaga nie uwzględniona – Program spełnia wymagania ustawy Prawo ochrony środowiska.
140	Ministerstwo Środowiska	Podrozdział 1.4.1 Należy wskazać w wykazie Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej wraz podaniem tytułów dokumentów wykorzystanych do analizy.	-	Uwaga uwzględniona – w rozdziale podano źródła danych wykorzystane do analizy, nie ma potrzeby wskazywania wszystkich wykorzystanych opracowań.
141	Ministerstwo Środowiska	Podrozdział 1.4.1 Należy uzupełnić informacjami na temat stopnia zrealizowania Programu Ochrony Środowiska na lata 2009-2010	-	Uwaga nie uwzględniona - informacje dotyczące stopnia zrealizowania Programu za lata 2009-2010 ujęte są w Raporcie, dlatego nie jest zasadne przepisywanie do Programu treści Raportu.

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
142	Ministerstwo Środowiska	Podrozdział 1.4.1 W części dotyczącej Oceny realizacji celów poprzedniego programu – nie podano, w jaki stopniu udało się zrealizować cele sformułowane w poprzednim Programie Ochrony Środowiska.	-	Uwaga nie uwzględniona - informacje dotyczące stopnia zrealizowania Programu za lata 2009-2010 ujęte są w Raporcie, dlatego nie jest zasadne przepisywanie do Programu treści Raportu.
143	Ministerstwo Środowiska	Podrozdział 1.4.1 Zadania niezrealizowane nie zostały opisane, brakuje danych dotyczących udziału zadań zrealizowanych/niezrealizowanych w założonym terminie.	-	Uwaga nie uwzględniona - informacje dotyczące stopnia zrealizowania Programu za lata 2009-2010 ujęte są w Raporcie, dlatego nie jest zasadne przepisywanie do Programu treści Raportu.
144	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 2 Przedstawiona analiza danych wejściowych oraz problemów nie została poparta konkretnymi.	-	Uwaga nie uwzględniona - nie ma takiej potrzeby.
145	Ministerstwo Środowiska	Podrozdział 3.1.1 W opracowaniu brak jest informacji o edukacji ekologicznej prowadzonej przez Lasy Państwowe. Obok ośrodków edukacyjnych parków narodowych i krajobrazowych nie wymieniono ośrodków i obiektów należących do nadleśnictw. W dokumencie powinna być opisana działalność edukacyjna nadleśnictw, gdyż jest to bardzo istotny wkład w edukację społeczeństwa. W dodatku, jest to działalność, za którą Lasy Państwowe nie pobierają żadnych opłat ani dotacji państwowych, wykonują te zadania z własnych środków. Niezauważenie roli LP w edukacji jest dużym przeoczeniem.	+	Uwaga uwzględniona - dodano informację o ośrodkach edukacyjnych prowadzonych przez Lasy Państwowe.
146	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 3.11 Zgodnie z nowelizacją ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, od 1 stycznia 2012 nie będzie obowiązku przygotowywania gminnych i powiatowych planów gospodarki odpadami.	+	Uwaga uwzględniona - usunięto zapis.
147	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 3.11 Drugi tiret – należy zmienić „zbiórka” na „zbieranie”; piąty tiret - należy zmienić „zbiórka” na „zbieranie” oraz „utylicacja” na „unieszkodliwianie”;	+	Uwaga uwzględniona.
148	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 3.11 Siódmy tiret – czy tylko składowiska odpadów są instalacjami zagospodarowania odpadów godnymi wizyty? Wydaje się, że bardziej atrakcyjnym miejscem wizyty jest sortownia odpadów bądź instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów.	+	Uwaga uwzględniona - dodano zapis: „zakładów mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów, sortowni lub kompostowni”

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
149	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 3.11 Czwarty tiret – należy zmienić „selektywnej zbiórki” na „selektywnego zbierania”.	+	Uwaga uwzględniona - zmieniono zapis.
150	Ministerstwo Środowiska	Podrozdział 2.4.2 W części dotyczącej Praktycznych aspektów wykorzystania odnawialnych źródeł energii, należy uporządkować założenia (w tym należy zwrócić uwagę na podwójny zapis o ograniczeniu uciążliwości emisji do powietrza ze źródeł rozproszonych oraz sprecyzowanie zapisu o zachęcaniu gospodarstw do podejmowania alternatywnej działalności).	+	Uwaga uwzględniona. Zapis jest zgodny ze sformułowaniami Planu energetycznego województwa podlaskiego.
151	Ministerstwo Środowiska	Podrozdział 2.4.2 W części, w której wymieniono realizowane działania z zakresu zadań własnych samorządu województwa podlaskiego należałoby dodać opracowanie programu ochrony środowiska przed hałasem.	+	Uwaga uwzględniona – dodano zapisy w dokumencie.
152	Ministerstwo Środowiska	Podrozdział 2.4.2 Należy dodać zdanie w brzmieniu: „Oprócz zdefiniowanych poziomów docelowych i dopuszczalnych dla stężeń średniorocznych obowiązujących na terenie całego kraju, proponuje się wprowadzenie normy dla obszarów tła miejskiego aglomeracji i miast powyżej 100 tys. mieszkańców odnoszące się do pyłu PM _{2,5} , takie jak: a) krajowy cel redukcji narażenia, który dla Polski zostanie określony w 2012 r. i będzie do osiągnięcia w latach 2012-2020. Zostanie on wyznaczony na podstawie wartości krajowego wskaźnika średniego narażenia, obliczonego jako średnia trzyletnia ze stężenia pyłu PM _{2,5} z lat 2009-2011 lub w przypadku braku wyników za rok 2009 jako średnia dwuletnia ze stężeń pyłu PM _{2,5} z lat 2010-2011. b) pułap stężenia ekspozycji (jako standard jakości powietrza), który do roku 2015 powinien osiągnąć wartość 20 µg/m ³ . Zarówno pułap stężenia ekspozycji, jak i krajowy cel redukcji narażenia, będą określone w oparciu o wskaźnik średniego narażenia (AEI)”.	+	Uwaga uwzględniona – dodano zapisy w dokumencie.
153	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 2.5 Należy zdanie „Wszystkie powyższe wymagania zostały transponowane do prawa polskiego poprzez Ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (POŚ) (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.)” <u>przeredagować w następujący sposób</u> „Wszystkie zmiany	+	Uwaga uwzględniona – zapis zmieniono.

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
		wprowadzone dyrektywą CAFE zostaną wprowadzone do polskiego porządku prawnego poprzez ustawę o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw, która została przygotowana na podstawie przyjętych w dniu 16 listopada 2010 r. przez Radę Ministrów „Założeń projektu ustawy – Prawo ochrony środowiska”.		
154	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 3.1 Ilość emitowanych do powietrza zanieczyszczeń gazowych (bez CO2) w latach 2003-2010. – uważamy, że rysunek pokazujący emisję poszczególnych zanieczyszczeń byłby czytelniejszy gdyby umieszczono słupki dla każdego zanieczyszczenia oddzielnie (oddziaływanie gazów nie jest jednakowe i nie powinno się ich sumować, patrz uwaga powyżej).	-	Uwaga nie uwzględniona. Rozkład poszczególnych zanieczyszczeń przedstawia rys. 4.
155	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 3.1 Pierwszy akapit na str. 39 zaczynający się od słów: „...W grupie zanieczyszczeń podstawowych...” - brak określenia, jakie zanieczyszczenia uważa się za podstawowe, proponujemy przeredagować zdanie.	+	Uwaga uwzględniona – usunięto słowo „podstawowych”.
156	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 9 W części dotyczącej celów i kierunków ochrony środowiska – przy określeniu celów długoterminowych i krótkoterminowych należy uzupełnić postulowany dobry stan wód powierzchniowych i dobry stan jakości wody - odniesieniem się do konkretnych norm jakości – ujętych w określonych rozporządzeniach.	+	Uwaga uwzględniona - dopisano objaśnienia poniżej celów odnośnie rozporządzeń określających ocenę stanu wód powierzchniowych i stanu jakości wody pitnej.
157	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 10, Tabela 21 Cel operacyjny W3. „Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych” - RZGW nie został wymieniony wśród jednostek realizujących działania celu - W3. Poniższe działania zgodnie z ustawą Prawo wodne należą do dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej: · „Ustanowienie obszarów ochronnych dla GZWP” – (art. 60 PW) · „Opracowanie warunków korzystania z wód regionu i zlewni” – (art.92 PW). Proponuję zapis: „Opracowanie warunków korzystania z wód regionów wodnych” z uwagi na to że: -do 2014 roku dla obszaru woj. podlaskiego nie przewiduje się	+	Uwaga uwzględniona – poprawiono dokument.

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
		<p>opracowania warunków korzystania z wód zlewni, -na obszarze województwa podlaskiego występuje więcej niż jeden region wodny tj.: Środkowej Wisły, Niemna, Łyny i Węgorapy (zlewnie rzek: Błędzianki i Czernicy).</p>		
158	Ministerstwo Środowiska	<p>Rozdział 10, Tabela 21 W chwili obecnej RZGW w Warszawie nie rezerwuje w swoim budżecie środków finansowych na realizację poniższych działań: · (W1) Informowania społeczeństwa o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi i wykorzystywanej w kąpieliskach - [RZGW udzielania informacji zgodnie z ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008, Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.), · (W2) Analiza wielkości zasobów dyspozycyjnych pod kątem reglamentacji uprawnień do korzystania ze środowiska (ograniczenie poboru wód dla przemysłu i rolnictwa), · (W2) Przestrzeganie zasad poboru wód podziemnych zgodnie z zasobami dyspozycyjnymi , · (W4) Dokonywanie wstępnej oceny ryzyka powodziowego, · (W4) Opracowanie map zagrożenia powodzią oraz map ryzyka powodzi , · (W4) Wyznaczenie obszarów zalewowych, Cel operacyjny W5. „Odtworzenie ciągłości ekologicznej i renaturalizacji rzek” - RZGW nie został wymieniony wśród jednostek realizujących działania celu - W5. · (W5) Zapewnienie ciągłości rzek i potoków poprzez udroźnienie obiektów stanowiących przeszkodę dla migracji ryb. W chwili obecnej RZGW w Warszawie nie rezerwuje w swoim budżecie środków finansowych na realizację powyższego działania, z wyjątkiem stałych robót utrzymaniowych w ramach gospodarowania mieniem Skarbu Państwa, zgodnie z art. 92 ust. 4 ustawy Prawo wodne."</p>	+/-	<p>Uwaga częściowo uwzględniona. RZGW zostało zapisane jako jedna z jednostek realizujących wymienione zadania. Plan operacyjny przewiduje działania do roku 2014 włącznie, z tego względu zadecydowano nie usuwać zadań, na które w obecnej chwili RZGW w Warszawie nie rezerwuje środków. Odnosnie celu - W5 RZGW został dodany jako jednostka realizująca.</p>
159	Ministerstwo Środowiska	<p>Rozdział 11 Wymienia i krótko charakteryzuje stosowane w polityce ochrony środowiska narzędzia i instrumenty (zwykle przepisane i to bez podania źródła), przy czym w większości są to środki określone na poziomie krajowym. W rozdziale tym brak jest treści, które określałyby</p>	-	<p>Uwaga nie uwzględniona - wymieniane narzędzia itd. są ogólnokrajowe do zastosowania na wszystkich szczeblach, gdyż są wystarczająco szczegółowe.</p>

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
		środki/narzędzia/instrumenty stosowane na szczeblu województwa dla potrzeb realizacji wojewódzkiego programu ochrony środowiska.		
160	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 11.1 Należy doprecyzować zapis w tym punkcie, z uwagi na bardzo lakoniczny charakter. Wskazane jest umieszczenie dodatkowych informacji na temat budowania powiązań między władzami samorządowymi a społeczeństwem. Proponujemy także uwzględnić efekty edukacyjne jakie daje wdrażanie systemu EMAS zarówno w sektorze administracji, jak i sektorze gospodarki. We wdrożeniu EMAS uczestniczą wszyscy pracownicy organizacji, tym samym poziom świadomości ekologicznej społeczeństwa ulega zwiększeniu, wypracowywane są też pożądane wzorce zachowań.	+	Uwaga uwzględniona – dodano informacje.
161	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 11.1 Tekst zawarty w ww. punkcie proponujemy zredagować następująco: „Dostęp społeczeństwa do informacji rozumiany jest jako aktywny udział społeczeństwa w konsultacjach społecznych, debatach publicznych czy uzgodnieniach. Należy uwzględnić też fakt, że komunikacja władz województwa ze społeczeństwem odbywa się także poprzez zamieszczanie dokumentów i ważnych informacji na stronie internetowej www.wrotapodlasia.pl, która jest Portalem Informacyjnym Województwa Podlaskiego. Rejestracja jednostek administracji publicznej w systemie EMAS i upublicznienie deklaracji środowiskowych pozytywnie wpłynę na poprawę dostępu do informacji. Deklaracja środowiskowa będzie stanowić ważny środek komunikacji i świadczyć o otwartości województwa w stosunku do społeczeństwa.”	+	Uwaga uwzględniona - poprawiono zapis.
162	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 11.1 Tekst zawarty w ww. punkcie proponujemy zredagować następująco: „Instrumenty dobrowolnego stosowania to m.in. umowy, porozumienia oraz dobrowolne procedury i systemy zarządzania. Wynikają one z różnych dokumentów o nieobligatoryjnym charakterze i norm międzynarodowych. Przykładem mogą być procedury technologiczne, oraz systemy zarządzania środowiskowego (SZŚ), w tym system ISO 14001 (norma EN ISO 14001:2004) i EMAS. Wdrożenie SZŚ i rejestracja w EMAS zarówno w sektorze gospodarczym jak i administracji publicznej umożliwią efektywną realizację POŚ Województwa	+	Uwaga uwzględniona - poprawiono zapis.

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
		Podlaskiego.”		
163	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 11.1 Po zdaniu: „...Przykładem może być zbiór zaleceń w zakresie oszczędzania energii w jednostkach administracji publicznej.” należy zamieścić: „Pomocne może być tu wdrażanie systemów zarządzania środowiskowego i rejestracja w EMAS.” Na końcu akapitu po słowach: mało efektywny dodać: „Wzrost efektywności działań możliwy jest do osiągnięcia poprzez popularyzację systemu EMAS i wzrost liczby zarejestrowanych organizacji.”	+	Uwaga uwzględniona - poprawiono zapis.
164	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 11.1 Zgodnie z nowelizacją ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, od 1 stycznia 2012 r. wraz z uchwaleniem wojewódzkiego planu gospodarki odpadami sejmik województwa podejmuje uchwałę w sprawie jego wykonania. Zgodnie z w/w ustawą, przedmiotowa uchwała jest aktem prawa miejscowego i określa m.in. regiony gospodarki odpadami komunalnymi. Tym samym uchwała taka może stanowić instrument realizacji polityki ochrony środowiska odniesieniu do gospodarki odpadami;	+	Uwzględniono uwagę dopisując w punkcie 11.1 do instrumentów prawno-administracyjnych akapit: Akty prawa miejscowego Akty prawa miejscowego uchwalane przez władze samorządowe są bardzo skutecznym narzędziem do zarządzania środowiskiem. Przykładem może być stosowanie odpowiednich, sprzyjających środowisku naturalnemu zapisów w Planach przestrzennego zagospodarowania gmin, Planach gospodarki odpadami, a dodatkowo także w Planach Zadań Ochronnych i Planach Ochrony dla obszarów Natura 2000. Należy przy tym pamiętać o zasadzie zrównoważonego rozwoju, która powinna mieć odzwierciedlenie we wskazanych dokumentach.
165	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 12.4 W tirecie trzecim należy zmienić stwierdzenie „w tym” słowem „odpady”.	+	Uwaga uwzględniona.
166	Ministerstwo Środowiska	Rozdziały 12.6 i 12.7 Kwestie dotyczące spraw finansowych trudno uznać za wyczerpujące. Punkt pn.: „Szacunkowe koszty realizacji programu” nie zawiera żadnych danych dotyczących szacunkowych kosztów.	+	Uwaga uwzględniona. W rozdziale tym zestawiono szacunkowe koszty oraz wskazano możliwości finansowania wskazanych w planie operacyjnym Programu działań. Dokonano również analizy osi priorytetowych WFOŚiGW w Białymstoku pod kątem oceny skuteczności doboru priorytetów środowiskowych.
167	Ministerstwo Środowiska	Rozdział 12.7 W prezentowanych programach, z których możliwe jest finansowanie zadań dotyczących ochrony środowiska pominięto program priorytetowy realizowany przez WFOŚiGW ze środków NFOŚiGW – „Zrównoważony rozwój rejonu rzeki Rospudy”;	+	Uwaga uwzględniona. Program „Zrównoważony rozwój rejonu rzeki Rospudy” realizowany w zakresie ochrony wód był programem priorytetowym NFOŚiGW w 2010 roku. Natomiast Lista priorytetowych programów NFOŚiGW na 2011 rok nie przewidywała realizacji tego programu w 2011 roku. W związku z tym, nie zaproponowano skorzystania z niniejszego programu, jako źródła finansowania zadań z zakresu ochrony wód.

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
168	Ministerstwo Środowiska	<p>Rozdział 12.7 Zapisy tiretu pierwszego nie są zgodne z Krajowym planem gospodarki odpadami 2014, wg. których podstawą gospodarki odpadami komunalnymi powinny stać się zakłady zagospodarowania odpadów obejmujące instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych, o przepustowości wystarczającej do przyjmowania i przetwarzania odpadów z obszaru zamieszkałego przez minimum 150 tys. mieszkańców. Ponadto należy wskazać, o jakie sortownie chodzi, czy mają być to sortownie poszczególnych frakcji odpadów komunalnych zbieranych selektywnie jak zostało wskazane w Kpgo 2014? Należy zawrzeć informacje o regionach gospodarki odpadami w odniesieniu do województwa podlaskiego.</p>	+	<p>Uwaga uwzględniona. Poprawiono zapis na : „• budowa zakładów zagospodarowania odpadów obejmujących instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych, o przepustowości wystarczającej do przyjmowania i przetwarzania odpadów z obszaru zamieszkałego przez minimum 150 tys. mieszkańców, w tym: - mechaniczno-biologiczne przetwarzanie zmieszanych odpadów komunalnych i wydzielenie frakcji nadających się do odzysku; - przetwarzanie selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych odpadów ulegających biodegradacji; - społeczne kampanie edukacyjne na temat prośrodowiskowego zarządzania odpadami;”</p>
169	Stowarzyszenia OKOLICA	<p><u>Dotyczy zapisów o gospodarce odpadami</u> Uważamy, że zapisy projektu nie powinny ograniczać się do promowania tylko technologii termicznego przekształcania odpadów, zwłaszcza, że zgodnie z KPGO przewiduje się zarówno mechaniczno-biologiczne jak i termiczne przekształcanie odpadów. Nie ma więc powodów by takie zapisy nie pojawiły się w w/w Programie Ochrony Środowiska. W związku z tym proponujemy następujące zmiany w zapisach projektu: str.30 - jest "wraz z instalacjami do termicznego przekształcania odpadów z odzyskiem energii" propozycja: "wraz z instalacjami do mechaniczno-biologicznego lub termicznego przekształcania odpadów z odzyskiem energii" str.85 - jest "promowanie innowacyjnych rozwiązań ekologicznych np. stosowanie instalacji termicznych" propozycja: "promowanie innowacyjnych rozwiązań ekologicznych np. stosowanie instalacji termicznych lub mechaniczno-biologicznych" str. 89 - jest "informacje dotyczące termicznego przekształcania odpadów " propozycja: "informacje dotyczące termicznego i mechaniczno-biologicznego przekształcania odpadów "" str.94 - jest "brak instalacji do termicznego przekształcania odpadów" propozycja: "brak instalacji do termicznego i mechaniczno-biologicznego przekształcania odpadów" W WPGO , zgodnie z KPGO 2010 z perspektywą na 2011-2018 przy</p>	-	<p>Uwaga nie uwzględniona. Zapisy dotyczące szczegółowo gospodarki odpadami na terenie województwa podlaskiego ujęte są w obowiązującym „Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Podlaskiego na lata 2009-2012” oraz w przygotowywanej aktualizacji tego planu.</p>

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
		<p>planowanych regionach zagospodarowania odpadów komunalnych dla max. 150 tys. mieszkańców , pojawia się zapis : "mechaniczno-biologiczne lub termiczne przekształcanie odpadów" str.125 - jest "kompleksowe zagospodarowanie odpadów wraz z instalacjami do termicznego przekształcania odpadów z odzyskiem energii" propozycja: "kompleksowe zagospodarowanie odpadów wraz z instalacjami do mechaniczno-biologicznego oraz termicznego przekształcania odpadów z odzyskiem energii" str.127 - jest: Program priorytetowy "gospodarka odpadami ze szczególnym uwzględnieniem selektywnej zbiórki odpadów i recyklingu oraz zakładów termicznego" propozycja: "gospodarka odpadami ze szczególnym uwzględnieniem selektywnej zbiórki odpadów i recyklingu oraz zakładów termicznego i mechaniczno-biologicznego przekształcania odpadów"</p>		
170	Stowarzyszenia OKOLICA	<p><u>Dotyczy zapisów o Białowieskim Parku Narodowym</u> Naszym zdaniem w programie ochrony środowiska należałoby szerzej ująć kwestię rozszerzenia Białowieskiego Parku Narodowego. Należy podjąć wszelkie możliwe działania mające na celu objęcie jak największej części Puszczy Białowieskiej ścisłą ochroną ze względu na jej unikatowe bogactwo przyrodnicze. Z uwagi na duży opór społeczności zamieszkujących obszar Puszczy Białowieskiej co do kwestii poszerzenia parku narodowego, należy oczywiście podkreślić konieczność podjęcia szczególnych starań mających na celu wypracowanie konsensusu między przedstawicielami ministerstwa środowiska, samorządu wojewódzkiego, samorządów lokalnych, organizacji ekologicznych oraz wszystkimi mieszkańcami wymienionego obszaru. Uważamy, że powyższy cel powinien znaleźć swoje miejsce w Programie Ochrony Środowiska, by w ten sposób samorząd województwa podlaskiego zajął jasne, zbieżne z działaniami ministerstwa środowiska, stanowisko w sprawie zachowania w jak najlepszym stanie ekosystemu Puszczy Białowieskiej, która jest nie tylko dobrem regionalnym, ale również światowym dziedzictwem przyrodniczym ludzkości (lista UNESCO).</p>	-	<p>Uwaga nie uwzględniona. Inicjowanie nowych form ochrony przyrody oraz zwiększanie powierzchni obszarów chronionych zostało już ujęte w zadaniu: - Waloryzacja przyrodnicza i opracowanie optymalnego systemu obszarów chronionych województwa z uwzględnieniem koncepcji sieci ECONET, danych systemu CORINE Biotopes oraz wyników inwentaryzacji przyrodniczej.</p>

L.p.	Autor uwagi	Treść uwagi	Sposób uwzględnienia	
171	Stowarzyszenie Ekologiczny Białystok	Stanowisko Stowarzyszenia zgodnie z pismem z dnia 17.08. 2011 r. odnośnie odstąpienia od opracowywania projektu POŚ wraz z prognozą oddziaływania na środowisko projektu dokumentu, albo co najmniej uwzględnienie w tej dokumentacji stanu rzeczywistego odnośnie: oddziaływań skumulowanych ZUOK Białystok odnośnie: stanu zanieczyszczenia powietrza w Mieście Białystok, zagrożenia hałasem w Mieście Białystok, oddziaływania ZUOK Białystok.	-	Uwaga nie uwzględniona. Zapisy dotyczące szczegółowo gospodarki odpadami na terenie województwa podlaskiego ujęte są w obowiązującym „Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Podlaskiego na lata 2009-2012” oraz w przygotowywanej aktualizacji tego planu.
172	Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej	Uzupełnienie aktualnymi danymi rozdziału Zapobieganie awariom przemysłowym. Dane dotyczą ilości i rozmieszczenia zakładów dużego i zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.	+	Uwaga uwzględniona – dokument uzupełniono o informacje przekazane przez Komendę Wojewódzką Państwowej Straży Pożarnej w Białymstoku.

Oznaczenia:

+ uwaga została uwzględniona

- uwaga nie została uwzględniona

+/- uwaga została częściowo uwzględniona

Tabela 2. Zestawienie wskaźników stanu środowiska.

WSKAŹNIKI ŚRODOWISKA			
Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźnika w 2009 r.	Wartość wskaźnika w 2010 r.	Wartość wskaźnika w 2011 r.
Emisja zanieczyszczeń pyłowych	1146 Mg/rok	1 096 Mg/rok	
Zanieczyszczenia pyłowe zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji	68 884 Mg/rok	86 589 Mg/rok	
Emisja zanieczyszczeń gazowych	1 597 587 Mg/rok	1 616 560 Mg/rok	
Zanieczyszczenia gazowe zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji	814 Mg/rok	1 427 Mg/rok	
Emisja dwutlenku siarki	3 394 Mg/rok	3 304 Mg/rok	
Emisja tlenków azotu	3 141 Mg/rok	3 150 Mg/rok	
Emisja tlenku węgla	2 213 Mg/rok	2 408 Mg/rok	
Powierzchnia poszczególnych obszarów prawnie chronionych			
• ogółem	645 476,1 ha	645 561,4 ha	
• parki narodowe	92 078,2 ha	92 071,6 ha	
• rezerwy przyrody	23 531,9 ha	23 531,9 ha	
• parki krajobrazowe razem	88 084,5 ha	88 084,5 ha	
• rezerwy i pozostałe formy ochrony przyrody w parkach krajobrazowych	4 552,6 ha	4 552,6 ha	
• obszary chronionego krajobrazu	462 717,3 ha	462 717,3 ha	
• rezerwy i pozostałe formy ochrony przyrody na obszarach chronionego krajobrazu	18 544,2 ha	18 544,2 ha	
• użytki ekologiczne	2 104,4 ha	2 108,4 ha	
• stanowiska dokumentacyjne	0,5 ha	0,2 ha	
• zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	56,1 ha	144,3 ha	
Tereny zdegradowane	2 716 ha	2 746 ha	
Tereny zdewastowane	109 ha	109 ha	
Grunty rolne i leśne wyłączone z produkcji rolniczej i leśnej wg kierunków wyłączenia			
• tereny komunikacyjne	1 ha	0 ha	
• tereny osiedlowe	30 ha	33 ha	
• tereny przemysłowe	20 ha	11 ha	
• użytki kopalne	4 ha	0 ha	
• zbiorniki wodne	2 ha	0 ha	
• inne	11 ha	6 ha	
Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności [hm ³]	93,8 hm ³	b.d.	
Stan czystości rzek, w tym wody o klasie czystości			
- wg. Stanu ekologicznego [liczba JCW w klasie]			
• I klasa (stan b. dobry)	0	b.d.	
• II klasa (stan dobry)	10 JCW	b.d.	
• III klasa (stan umiarkowany)	46 JCW	b.d.	

• IV klasa (stan słaby)	2 JCW	b.d.
• V klasa (stan zły)	0	b.d.
- wg. Potencjału ekologicznego w [JCW]:		
• powyżej dobrego	0	b.d.
• dobry	1 JCW	b.d.
• umiarkowany	2 JCW	b.d.
• słaby	1 JCW	b.d.
• zły	0	b.d.
- wg. Stanu chemicznego [liczba JCW]		
• dobry	10 JCW	b.d.
• poniżej dobrego	11 JCW	b.d.
Stan czystości wód podziemnych (% udział w klasach): (liczba studni w klasie)		
• I klasa	2 studnie	0
• II klasa	8 studni	5 studni
• III klasa	22 studnie	18 studni
• IV klasa	13 studni	b.d.
• V klasa	1 studnia	1 studnia
Wody zagrożone eutrofizacją komunalną [liczba JCW zagrożonych]	53 JCW	
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej [os.] i [%]	1 040 368 os. 87,4%	b.d.
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej [os.] i [%]	713 929 os. 60,0 %	b.d.
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków [%]	743 438 os. 62,49 %	75 1695 os. 63,3 %
Odprowadzone ścieki przemysłowe ogółem [dam ³]	10 590 dam ³	10 817 dam ³
Ścieki komunalne [dam ³]	34 064,7 dam ³	33548,0 dam ³
Ładunki zanieczyszczeń w ściekach komunalnych odprowadzonych do wód lub do ziemi:		
• BZT5 [kg/rok]	238 954 kg/rok	258445 kg/rok
• ChZT [kg/rok]	2 281 891 kg/rok	2385286 kg/rok
• Zawiesina [kg/rok]	302 310 kg/rok	354118 kg/rok
• azot ogólny [kg/rok]	464 813 kg/rok	455572 kg/rok
• fosfor ogólny [kg/rok]	27 791 kg/rok	23824 kg/rok
Liczba przemysłowych oczyszczalni ścieków	30	29
Liczba komunalnych oczyszczalni ścieków	113	111
Liczba komunalnych oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów	33	31
Ilość pojazdów samochodowych i ciągników zarejestrowanych w województwie podlaskim	669 277	697228
Liczba punktów pomiarowych hałasu nie spełniających kryteriów dotrzymania norm w odniesieniu do punktów zbadanych w roku [szt.] WIOŚ	14	b.d.
Liczba wybudowanych obwodnic [szt.]	1	b.d.

Ilość opracowanych/ zaktualizowanych map akustycznych i Programów naprawczych ochrony środowiska przed hałasem	1	b.d.	
Ilość umów na dofinansowanie edukacji ekologicznej (wg WFOŚiGW) ¹	71	b.d.	